

Ν.Ε.Α.Ν.Δ.Α.

Ένωση Ασκουμένων και Νέων Δικηγόρων Αθηνών

Η γενιά μας πρέπει να αντισταθεί και να διεκδικήσει αυτά που της αξίζουν

Νέο Δ.Σ. του Δ.Σ.Α.

Συνέντευξη καθηγητή Νικολάου Αλιβιζάτου

Υιοθεσία ανηλίκου

Καλοκαιρινός Χορός στο BED 15.7.2011

ΣΥΝΕΧΙΖΟΥΜΕ...

Ένωση Ασκουμένων και Νέων Δικηγόρων Αθηνών (Ν.Ε.Α.Ν.Δ.Α.)

Το τρίτο τεύχος του περιοδικού μας κυκλοφόρησε. Καλοκαίρι 2011 και το μυαλό των περισσότερων από εμάς δεν βρίσκεται στις παραλίες και στις διακοπές. Όλοι παρακολουθούμε με αγωνία τις πολιτικές εξελίξεις και αγωνιούμε για το μέλλον της χώρας και του κλάδου μας...

Ωστόσο, παρά το δυσμενές κλίμα, όλοι ελπίζουμε ότι η κατάσταση σταδιακά θα βελτιωθεί. Η Ένωσή μας, μεταξύ άλλων, προσπάθησε και συνέβαλε στην αναμόρφωση του θεσμού της άσκησης, γεγονός που μας κάνει αισιόδοξους για το μέλλον. Η φωνή της Ένωσής μας πλέον εισακούγεται και εκφράζεται και μέσω του περιοδικού μας.

Ένα μεγάλο ευχαριστώ στον Καθηγητή Συνταγματικού Δικαίου κ. Νικόλαο Αλιβιζάτο για τη συνέντευξη που μας παραχώρησε και σε όλους όσους εργάστηκαν εθελοντικά, προκειμένου να κυκλοφορήσει και το τρίτο τεύχος.

Καλή ανάγνωση...

ΕΝΩΣΗ ΑΣΚΟΥΜΕΝΩΝ & ΝΕΩΝ ΔΙΚΗΓΟΡΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Τεύχος 3^ο

Αρχισυντάκτρια: Σταμαδιάνου Κυριακή, *Δικηγόρος, Μέλος Δ.Σ. Ε.Α.Ν.Δ.Α.*

Συντακτική ομάδα: 1) Βλαχοκυριάκου Αναστασία, *Ασκούμενη Δικηγόρος*
2) Δουκακάρου Βίκυ, *Δικηγόρος*
3) Καλογριδάκης Ιωάννης, *Δικηγόρος*
4) Κλειώσης Χρήστος, *Δικηγόρος*
5) Λιακόπουλος Δημήτρης, *Δικηγόρος*
6) Παπαδοπούλου Βάνια, *Ασκούμενη Δικηγόρος*
7) Φασλής Χρήστος, *Δικηγόρος*

Περιεχόμενα

Τεύχος 3^ο

! ΑΡΘΡΟ ΠΡΟΕΔΡΟΥ Ε.Α.Ν.Δ.Α.	3
! ΠΟΛΙΤΙΚΗ – ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ	
1. Το Νέο Διοικητικό Συμβούλιο του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών	4
2. Άκριτη η επιβολή ΦΠΑ στις υπηρεσίες μας	5
3. Ευτυχώς που ξέχασα να μεγαλώσω	6
4. Οικονομική κρίση: Και μετά την αγανάκτηση υπάρχει άραγε λύση;	7
5. Η θεσμοθετημένη ασυδοσία στη διαχείριση του Δημοσίου Χρέους	8
6. Ελευθερία, ασυδοσία και κοινωνικό συμβόλαιο	10
7. Το χρονικό ενός αποτρόπαιου εγκλήματος	11
8. "Εγένετο βία"	12
9. Περί αδειοδοτήσεως ο λόγος	13
10. Οι τοπικές εκλογές της Αλβανίας και η εθνική ελληνική μεινότητα	14
! ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ Καθηγητή Συνταγματικού Δικαίου κου Νικολάου Αλιβιζάτου	15
! ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ	
11. «αρ. 99 ΠτωχΚ σε συνδ. με το αρ. 44 ν. 1892/1990»	20
12. Υιοθεσία ανηλίκων μέσω μονάδων κοινωνικής φροντίδας	22
13. Η αίτηση διόρθωσης απόφασης	23
14. Η δυνατότητα έκδοσης Διαταγής Πληρωμής στο πλαίσιο του άρθρου 10 παρ. 20 του ν. 2251/1994 "για την προστασία του καταναλωτή"	24
15. Η νομοθετική ρύθμιση της «μη ζητηθείσας επικοινωνίας»	26
16. Ο νέος νόμος περί διατήρησης δεδομένων (Ν.3917/2011)	28
17. ΑΕΔ 7/2011 Τοκογονία συνεπάγεται και η αναγνωριστική αγωγή από της επιδόσεως της	29
! ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ	
18. 70 χρόνια από τη μάχη της Κρήτης	30
19. "Ελλήνων ανάγνωσμα"	31

ΑΡΘΡΟ ΠΡΟΕΔΡΟΥ Ε.Α.Ν.Δ.Α.

Η γενιά μας πρέπει να αντισταθεί και επιτέλους να διεκδικήσει ενωμένη αυτά που της αξίζουν...

Σε μια ιδιαίτερος δύσκολη περίοδο για το σύνολο της ελληνικής κοινωνίας, σήμερα η ανάγκη για συστράτευση των νέων επιστημόνων και εν γένει των νέων ανθρώπων κρίνεται πιο απαραίτητη παρά ποτέ για να διορθώσουν τα κακώς κείμενα δεκαετιών που κληρονόμησαν. Παρά ταύτα εμείς είμαστε αυτοί που για ακόμη μια φορά καλούμαστε να πληρώσουμε τα λάθη των προηγούμενων γενιών και οδηγούμεθα εν τω πράγματι στο περιθώριο. Τα νέα φορολογικά μέτρα, αμφίβολης συνταγματικής νομιμότητας, έχουν χαρακτήρα ισοπεδωτικό και αποτελούν στην ουσία «κεφαλική» επιδρομή του κράτους για να λάβει ό,τι δεν μπόρεσε να εισπράξει από την «επιχειρούμενη» μείωση του κράτους καθώς και από την αδυναμία λειτουργίας των ελεγκτικών μηχανισμών για την πάταξη της φοροδιαφυγής. Το κεφαλικό χαράτσι (ή όπως ονομάστηκε τέλος επιτηδεύματος) των 300 ευρώ για το έτος 2010 και 500 ευρώ από τούδε και στο εξής (χωρίς κανένα εισοδηματικό κριτήριο), η μείωση του αφορολογήτου από τα 12.000 ευρώ στα 8.000 ευρώ θίγουν το νέο μαχόμενο δικηγόρο και τον επιβαρύνουν με μια πρόσθετη φορολογική επιβάρυνση που αγγίζει τα 1.000 ευρώ ετησίως. Αν συνυπολογισθούν και οι εισφορές που πρέπει να καταβάλλουμε στα ασφαλιστικά μας ταμεία καθώς και η ετήσια συνδρομή μας στο Σύλλογο μας, τα ετήσια πάγια βάρη ενός συναδέλφου με πέντε χρόνια δικηγορίας ξεπερνούν τα 4.000 ευρώ.

Τα νέα μέτρα της κυβέρνησης έχουν διπλό σκοπό. Αφενός μεν στοχεύουν στην άμεση εισροή χρήματος στα δημόσια ταμεία, αφετέρου συμβάλλουν δυναμικά στην βίαιη εσωτερική μεταβολή στη σφαίρα του επαγγέλματός μας. Ο νέος συνάδελφος αδυνατεί με τα νέα αυτά δεδομένα να αναπτύξει ίδια πρωτοβουλία, να αυτονομηθεί, να ανοίξει το δικό του γραφείο και πρέπει να συμβιβασθεί με το μονόδρομο - λύση της υπαλληλοποίησης του επί μακρό χρονικό διάστημα, με ολοένα και πιο περιορισμένα τα εργασιακά του δικαιώματα και αυξανόμενες τις υποχρεώσεις του. Η μετονομασία του γραμματίου προείσπραξης σε ποσό αναφοράς, δημιουργεί εν πρώτοις σύγχυση, δυσκολεύει ακόμα περισσότερο την είσπραξη των είδη απαξιωμένων αμοιβών των νέων συναδέλφων και δημιουργεί ένα ασφυκτικό κλοιό αναφορικά με τις αμοιβές των συναδέλφων που εργάζονται σε τραπεζικά ιδρύματα και ασφαλιστικές εταιρείες, τα οποία αυξάνουν την διαπραγματευτική τους ισχύ. Η παρακράτηση φόρου 15% επί του ποσού αναφοράς από τον ίδιο το δικηγόρο παραμένει σε εκκρεμότητα και τελεί υπό διαπραγμάτευση προκειμένου να εισαχθεί και στις εξωδικαστικές ενέργειες.

Η αδυναμία ή η έλλειψη πολιτικής βουλήσεως επιλύσεως σοβαρότατων πρακτικών προβλημάτων στο σύστημα της Δικαιοσύνης αποδυναμώνει ακόμα περισσότερο την θέση του νέου συναδέλφου στο σύγχρονο γίγνεσθαι της μάχιμης δικηγορίας καθώς οι μακρινές δικάσιμοι, η ταλαιπωρία στις ουρές της Ευελπίδων για την κατάθεση ενός δικογράφου, η αφαίρεση σημαντικής ύλης από τα Τριμελή Πλημμελειοδικεία και η ταυτόχρονη μεταβίβασή της στα Μονομελή - (είναι πλέον συχνό το φαινόμενο και συνήθης η εικόνα του κατηγορουμένου που περιμένει να δικαστεί χωρίς πληρεξούσιο δικηγόρο, ενώ οι αίθουσες των Δικαστηρίων των Μονομελών Πλημμελειοδικείων ως και των Τριμελών συχνά είναι άδειες από συναδέλφους) - επιβαρύνουν κατά κύριο λόγο το νέο δικηγόρο που συγκεντρώνει μικρή δικηγορική ύλη σε σχέση με τα μεγάλα γραφεία που έχουν μεγάλο όγκο και συνεχή ροή υποθέσεων.

Είναι προφανές ότι ζούμε σε ένα ασφυκτικό επαγγελματικό περιβάλλον, όπου η στρόφιγγα του οξυγόνου για τους νέους επιστήμονες ολοένα και σφίγγει. Οι εξελίξεις είναι ραγδαίες και η γενιά μας, όλων εμάς που βρισκόμαστε σε μια ιδιαίτερα παραγωγική ηλικία στραγγαλίζεται και συμπιέζεται πανταχόθεν. Η γενιά μας πρέπει να αντισταθεί και επιτέλους να διεκδικήσει ενωμένη αυτά που της αξίζουν.

Μιχάλης Κ. Καλαντζόπουλος

Δικηγόρος, Πρόεδρος της Ένωσης Ασκουμένων και Νέων Δικηγόρων Αθηνών (Ε.Α.Ν.Δ.Α.)

ΤΟ ΝΕΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

Οι εκλογές της 27ης και 28ης Φεβρουαρίου 2011 ανέδειξαν το Νέο Διοικητικό Συμβούλιο του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών. Στις ως άνω εκλογές ψήφισε περίπου το 60% των εγγεγραμμένων Δικηγόρων του Συλλόγου, ενώ το υπόλοιπο 40% απείχε, αποδοκιμάζοντας με αυτόν τον τρόπο την κατάσταση που έχει διαμορφωθεί σήμερα και την απαξίωση του επαγγέλματός μας.

Πρόεδρος του Συλλόγου μας εξελέγη ο κ. Ιωάννης Αδαμόπουλος, ο οποίος επεκράτησε του κ. Δημητρίου Βερβεσού κατά τον επαναληπτικό γύρο των εκλογών που έλαβε χώρα στις 6 και 8 Μαρτίου με ποσοστό περίπου 51% έναντι 49% του κ. Βερβεσού. Αντιπρόεδροι του Συλλόγου μας εξελέγησαν ο κ. Αθανάσιος Κανελλόπουλος και η κ. Ιωάννα Καλαντζάκου, Γενικός Γραμματέας ο κ. Μιχάλης Ζαφειρόπουλος και Ταμίας ο κ. Χρίστος Χριστόπουλος. Το υπόλοιπο Διοικητικό Συμβούλιο πλαισιώνουν οι κ. Χαράλαμπος Αναλυτής, Δημήτριος Βερβεσός, Βασίλειος Βραχιώτης, Άγγελος Βρεττός, Παναγιώτης Γαλετσέλης, Θωμάς Καμενόπουλος, Βασίλειος Κατσαφάδος, Χαράλαμπος Κονδύλης, Νικόλαος Κουρκιάς, Φώτιος Κωτσής, Γεώργιος Μαραγκός, Γεώργιος Μπουλούκος, Ηλίας Νικολακάκος, Αθανάσιος Παυλόπουλος, Παναγιώτης Περάκης, Δημήτριος Σαραφιανός, Θεόδωρος Σχινάς, Ανδρέας Τζουμάνης, Χριστίνα Τσαγκλή και Ιωάννης Χαρακτινιώτης.

Η θητεία του νέου Διοικητικού Συμβουλίου μόλις ξεκίνησε, ωστόσο οι πολιτικές εξελίξεις και η δύσκολη συγκυρία από την οποία διέρχεται η χώρα δεν επιτρέπουν εφησυχασμό. Η Ένωσή μας είναι σε επαφή τόσο με τον Πρόεδρο όσο και με τα υπόλοιπα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου, προσπαθώντας να βελτιώσει τις συνθήκες άσκησης και την καθημερινότητα των Νέων Δικηγόρων. Άλλωστε, η εκλογή στο Διοικητικό Συμβούλιο νέων ανθρώπων, οι οποίοι διετέλεσαν στο παρελθόν μέλη της Ένωσης μας, μάς δίνει το δικαίωμα να ελπίζουμε σε μία συνεργασία και στο ότι επιτέλους η Ένωση μας θα λαμβάνει μέρος ενεργά στις συνεδριάσεις και θα έχει και αυτή λόγο, τουλάχιστον στα κρίσιμα ζητήματα που μας αφορούν.

Η μάχη της αναμόρφωσης του θεσμού της άσκησης είναι πλέον κερδισμένη. Τώρα οφείλουμε να δώσουμε τις επόμενες, αναφορικά με τις οικονομικές απολαβές των Νέων Δικηγόρων, τα ωράρια εργασίας τους και φυσικά το κρίσιμο ζήτημα της καταβολής των ασφαλιστικών εισφορών στα Ταμεία.

Κυριακή Σταμαδιάνου
Δικηγόρος, Μέλος Δ.Σ. Ε.Α.Ν. Δ.Α

Άκριτη η επιβολή ΦΠΑ στις υπηρεσίες μας

Πριν από λίγους μήνες για πρώτη φορά αποφασίστηκε μονομερώς η υπαγωγή του επαγγέλματός μας στο καθεστώς του ΦΠΑ. Η απόφασή αυτή άλλαξε δραστικά τον τρόπο με τον οποίο παρέχονται οι υπηρεσίες μας στους πελάτες κι εντάσσεται μαζί με μια σειρά άλλων μέτρων σε μία γενικότερη προσπάθεια «αναμόρφωσης» του επαγγέλματος μας. Η επιβολή ΦΠΑ στις δικηγορικές υπηρεσίες - κατά τη γνώμη του γράφοντος - υπήρξε μία λανθασμένη κυβερνητική επιβολή τόσο ως προς την ίδια την υπαγωγή μας όσο κι ως προς τον τρόπο εφαρμογής της.

Η δικαιοσύνη αναμφισβήτητα αποτελεί δημόσιο αγαθό. Ωστόσο, το δεδομένο αυτό δεν στάθηκε ικανό να πείσει τους κυβερνώντες ώστε να μην εφαρμοστεί η επιβολή ΦΠΑ στις δικηγορικές υπηρεσίες, καθόσον η επιβολή ΦΠΑ στο επάγγελμά μας συνιστά επί της ουσίας πρόσχωμα στην παροχή δικηγορικών υπηρεσιών. Η προχειρότητα εισαγωγής μας στο καθεστώς ΦΠΑ αποδεικνύεται εντονότερα από το γεγονός ότι εν μία νυκτί οι υπηρεσίες του δικηγόρου ταυτίστηκαν φορολογικά με τις ηλεκτρικές συσκευές, τα ρούχα και τα κοσμήματα. Με άλλα λόγια, η άκριτη κι ίσως για λόγους εντυπώσεων εισαγωγή του ΦΠΑ στις δικηγορικές υπηρεσίες και συγκεκριμένα στον υψηλό συντελεστή καίτοι αφορά ένα δημόσιο αγαθό κρίνεται ως κίνηση η οποία δεν συνάδει με τη προσπάθεια απρόσκοπτης πρόσβασης των πολιτών στην δικαιοσύνη. Σε αυτή τη κατεύθυνση και λαμβάνοντας ως δεδομένη τη διάθεση της πολιτείας να εξασφαλίσει το συνταγματικό δικαίωμα του πολίτη στη δικαιοσύνη δεν αποτελεί συνετή επιλογή η επιβολή του υψηλού συντελεστή ΦΠΑ στις υπηρεσίες μας, καθώς η δικαιοσύνη ως δημόσιο αγαθό πληροί απόλυτα τις προϋποθέσεις υπαγωγής της σε χαμηλότερες φορολογικές υποχρεώσεις, συμπεριλαμβανομένου και του κατώτατου συντελεστή ΦΠΑ, σήμερα 13%.

Κοντολογίς, η επιβολή ΦΠΑ αποδεικνύεται ότι δεν έγινε ύστερα από ώριμη σκέψη. Η αδικαιολόγητη επιλογή φορολογικού συντελεστή αλλά και η αντιφατικότητα των θέσεων τις οποίες έλαβε η διοίκηση αποδεικνύουν τα ανωτέρω. Σίγουρα, η επιβολή ΦΠΑ δεν αποτελεί το μοναδικό ζήτημα στην άσκηση της δικηγορίας. Ωστόσο, είναι αναμφισβήτητο ότι η άκριτη επιβολή του ΦΠΑ δημιούργησε νέα δεδομένα στο χώρο μας και κυρίως πρόσθεσε ένα ακόμη εμπόδιο στη παροχή των υπηρεσιών μας σε μία περίοδο ήδη βεβαρημένη από αρκετές παραμέτρους.

Επαμεινώνδας Α. Στυλόπουλος
Δικηγόρος, LL.M.

ep.styl@slo.gr

[Http://www.epstylo.com](http://www.epstylo.com)

<http://epstylo.wordpress.com>

<http://twitter.com/epstylo>

ΕΥΤΥΧΩΣ ΠΟΥ ΞΕΧΑΣΑ ΝΑ ΜΕΓΑΛΩΣΩ..

Περπατώντας προχθές στα σοκάκια έπεσα πάνω στο φίλο μου τον Πίπη.

Καλημέρα μου λέει, τι γίνεται με εσάς τους Δικηγόρους; Συνέχεια σας ακούω στις ειδήσεις..

Αστα Πίπη του λέω, υφιστάμεθα διωγμό. Τη μια ακούμε για ΦΠΑ 23%, την άλλη φόρος 15% στους Δικηγόρους, την επόμενη τεκμήρια, άνοιγμα του επαγγέλματος, κατάργηση γραμματίων, αδηφάγες δικηγορικές εταιρείες κλπ κλπ.

Καλά, μου απαντάει, δεν έχουν να ασχοληθούν με κανέναν άλλο;

Εγώ δεν βλέπω πλούσιους νέους δικηγόρους και γενικότερα προχωρούσα προχθές και σε κάθε ένα οικοδομικό τετράγωνο παρατηρούσα και ταμπέλα διαφορετικού Δικηγόρου. Τελικά είστε πολλοί, μου λέει!

Καλά που το κατάλαβες απαντώ, αλλά τελικά μόνο εμείς την πληρώνουμε. Είδες άλλα πραγματικά «κλειστά» επαγγέλματα να ανοίγουν;

Βρε πώς μαζευτήκατε τόσοι πολλοί;; μου αποκρίθηκε γεμάτος απορία. Μήπως τελικά έρχονται στρατιές αποφοίτων από το εξωτερικό;

Πιθανότατα, του απαντώ, και το άσχημο είναι ότι αντί να γίνει ένας περιορισμός και έλεγχος σε κάθε καρδιάς καρύδι βαίνουμε προς κατάργηση και αυτών ακόμη των στοιχειωδών δικλείδων ασφαλείας για τη διατήρηση της αξιοπρέπειας του επαγγέλματός μας.

Και τι θα γίνει από δω και πέρα; επέμεινε να ρωτά έκπληκτος ο φίλος. Μήπως πρέπει να υπάρξει αυτορρύθμιση στον κλάδο; Μήπως πρέπει να δυσκολέψουν οι εξετάσεις για την άδεια; Μήπως ήρθε η ώρα ώστε η κοινωνία να δώσει μια λύση στην κρίση;

Τι να σου πω μακάρι, ανταπάντησα σκύβοντας το κεφάλι, μέσα μου όμως βλέπω την κατάσταση αυτή και αναρωτιέμαι αν όντως υπάρχει ελπίδα σε αυτή τη χώρα. Και αντηχούν στα αυτιά μου ολοένα και πιο έντονα τα λόγια του Ελύτη:

Όμορφη και παράξενη πατρίδα
ω σαν αυτή που μου 'λαχε δεν είδα

Ρίχνει να πιάσει ψάρια πιάνει φτερωτά
στήνει στην γη καράβι κήπο στα νερά

Κάνει να πάρει πέτρα την επαρατά
κάνει να τη σκαλίζει βγάνει θάματα

Μπαίνει σ' ένα βαρκάκι πιάνει ωκεανούς
ξεσηκωμούς γυρεύει θέλει τύρρανους....

Σ.σ.: Τα παραπάνω είναι γεγονότα φανταστικά και ουδεμία σχέση έχουν με την πραγματικότητα.

Σπύρος-Μάριος Π. Παγκράτης
Μέλος Δ.Σ ΕΑΝΔΑ 2008-2009
Μέλος Προεδρείου ΕΑΝΔΑ 2009-2010
Δικηγόρος Κέρκυρας

E-mail: spirosmarios@hotmail.com

Οικονομική κρίση: Και μετά την αγανάκτηση, υπάρχει άραγε λύση;

Μέρες «αγανάκτησης» και αδιεξόδου για την οικονομία και το μέλλον της χώρας μας. Η αλήθεια των αριθμών είναι κάτι παραπάνω από δυσοίωνη: το δημόσιο χρέος αγγίζει τα 350 δις ευρώ αντιπροσωπεύοντας το 160% του ΑΕΠ. Η αύξηση του δημόσιου χρέους, το οποίο το 2010 βρισκόταν σε ποσοστό 143% του ΑΕΠ, μας οδηγεί σε νέα συμφωνία με την τρόικα για την χορήγηση της 5ης δόσης. Με το Μεσοπρόθεσμο Πρόγραμμα Δημοσιονομικής Στρατηγικής εισάγονται παρεμβάσεις ύψους 28 δις. ευρώ για το 2011 και μέχρι το 2015. Το σχέδιο νόμου του Υπουργείου Οικονομικών προβλέπει πρόγραμμα ιδιωτικοποιήσεων (ΟΠΑΠ, ΔΕΗ, ΕΥΔΑΠ, ΕΛΤΑ, ΤΡΑΙΝΟΣΕ, κ.ά.) ύψους 50 δις ευρώ και υλοποίησή του ως το 2015. Επίσης, μεταξύ άλλων, περιλαμβάνει τη μείωση του αριθμού των δημοσίων υπαλλήλων και των μισθολογικών δαπανών, τον περιορισμό των δαπανών για τα εξοπλιστικά και την υγεία και τον εξορθολογισμό κοινωνικών δαπανών. Είναι προφανές ότι τα αναγγελθέντα δημοσιονομικά μέτρα απαιτούν αβάσταχτες για τον ελληνικό λαό θυσίες. Πιθανόν, μάλιστα, θυσίες χωρίς αποτέλεσμα, καθώς υποστηρίζεται ότι η λύση που προσφέρει το Μεσοπρόθεσμο Πρόγραμμα θα αποδειχθεί βραχύβια...

Έτσι, οι φωνές σε Ευρώπη και ΔΝΤ που ζητούν ακόμα πιο αυστηρά μέτρα δημοσιονομικής πολιτικής καλύπτονται πλέον από φωνές αντιτιθέμενες και αρκετά πιο έντονες. Πρόκειται για τις αυτές των χιλιάδων Ελλήνων πολιτών, οι οποίοι δηλώνουν «αγανακτισμένοι». Το κίνημα των «Αγανακτισμένων», που πλημμυρίζει τις τελευταίες εβδομάδες την Αθήνα και τις περισσότερες επαρχιακές πόλεις, αποτελεί ένα μωσαϊκό προσώπων διαφόρων ηλικιών, κοινωνικών τάξεων και ιδεολογιών με διαφορετικές απόψεις και συνθήματα. Σχεδόν καθημερινά συγκεντρώνονται στις πλατείες με ελληνικές σημαίες, πανό και αφίσες με συνθήματα κατά του πολιτικού κόσμου και των Μνημονίων της σκληρής λιτότητας. Οι αριθμοί μαρτυρούν ότι οι συγκεντρώσεις των «Αγανακτισμένων» είναι οι πολυπληθέστερες της μεταπολιτευτικής ιστορίας.

Το αίσθημα της αγανάκτησης είναι κοινό. Πέρα από αυτό, όμως, υπάρχουν κοινές προτάσεις; Το ετερόκλητο πλήθος των «Αγανακτισμένων» συμφωνεί σίγουρα στο βαθμό που διαφωνεί με την πολιτική της κυβέρνησης και του ΔΝΤ. Η στάση τους θα έλεγε κανείς ότι συνοψίζεται επιτυχημένα σε ένα από τα πανό, που δεσπόζουν στην πλατεία Συντάγματος: «Δεν χρωστάω, δεν πουλάω και δεν πληρώνω». Πράγματι, το σημερινό χρέος δημιουργήθηκε με μια σειρά συναλλαγών υπό συνθήκες πλήρους αδιαφάνειας και κατασπατάλησης δημοσίου χρήματος, χωρίς κανείς να ενημερώνει τον ελληνικό λαό για τη δόμηση του δημόσιου χρέους. Εντούτοις, με την άρνηση και μόνο της ύπαρξης ή του ύψους του δημόσιου χρέους, το πρόβλημα παραμένει, οι εξελίξεις δρομολογούνται στο πλαίσιο των μηχανισμών στήριξης και ελέγχου της οικονομίας και ο βρόχος του χρέους γίνεται ολοένα και πιο ασφυκτικός για τους πολίτες.

Από την άλλη πλευρά, η αγανάκτηση φαίνεται πως δεν αποτελεί αποκλειστικό «προνόμιο» των Ελλήνων. Στην Ευρώπη εκφράζεται έντονη δυσαρέσκεια για την κρίση της ελληνικής οικονομίας και τις επιπτώσεις της σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Δεν είναι λίγα τα λιβελλογραφήματα του ξένου τύπου κατά της Ελλάδας, στα οποία τονίζεται ο κίνδυνος του ντόμινο σε περίπτωση χρεωκοπίας της χώρας μας και ο φόβος για κατάρρευση της Νομισματικής Ένωση. Στις κριτικές αυτές, ωστόσο, παραβλέπεται το γεγονός ότι ένα μεγάλο κομμάτι του ελληνικού προβλήματος αποτελεί αναπόσπαστο μέρος μιας γενικευμένης οικονομικής ύφεσης σε ευρωπαϊκό επίπεδο και ότι η ΕΕ βρίσκεται εγκλωβισμένη σε έναν φαύλο κύκλο που δημιούργησε η ίδια συνεργαζόμενη με το ΔΝΤ.

Συγκεκριμένα, το γεγονός ότι η τρόικα δανείζει τεράστια ποσά στα ήδη υπερχρεωμένα ευρωπαϊκά κράτη (βλ. Ελλάδα και Ιρλανδία) με υψηλά επιτόκια και ως αντάλλαγμα τους επιβάλλει ασφυκτικές περιοριστικές πολιτικές που μειώνουν το ΑΕΠ τους οδηγεί σε βαθύτερη ύφεση. Οι ευρωπαϊκές τράπεζες, στις οποίες ανήκει το χρέος των υπερχρεωμένων κρατών και τις οποίες κρατά ζωντανές η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) με «ενέσεις» δημόσιου χρήματος, με τον φόβο ότι θα δεν θα λάβουν τα χρήματα που τους οφείλουν τα κράτη αυτά, παύουν να δανείζουν τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά. Έτσι η ύφεση συνεχίζεται, τα κρατικά έσοδα μειώνονται και τα

χρέη των υπερχρεωμένων κρατών αυξάνονται. Η παρέμβαση, λοιπόν, του ΔΝΤ στην κρίση του πιστωτικού συστήματος και των εθνικών οικονομιών της Ευρώπης μέσω δανειακών συμφωνιών με τα υπερχρεωμένα κράτη δεν αποτελεί λύση, αλλά αντιθέτως εντείνει το πρόβλημα. Η αντιμετώπιση της κρίσης της Ελλάδας και των υπόλοιπων υπερχρεωμένων κρατών της Ευρωζώνης θα μπορούσε να βασιστεί σε μια νέα ορθολογική στρατηγική της ΕΕ για τη διάσωση του κοινού νομίσματος και των εθνικών οικονομιών.

Αναστασία Βλαχοκυριάκου
Ασκούμενη Δικηγόρος Αθηνών

Η ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΜΕΝΗ ΑΣΥΔΟΣΙΑ ΣΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΡΕΟΥΣ

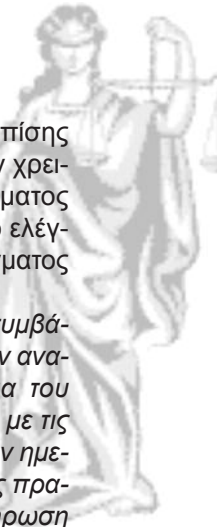

Το κυρίαρχο θέμα των ημερών είναι το δημόσιο χρέος. Απέναντι σε οικονομολόγους που χωρίς ειρμό παραληρούν εκθέτοντας νούμερα υπέρ του δόγματος που πρεσβεύουν, η κοινωνία έχει ανάγκη από τον νομικό λόγο που θα κρίνει δεδομένα, όχι δοξασίες.

Εμφορούμενος από πλήρη δυσπιστία απέναντι στη παρέλαση οικονομολόγων που επιχειρούν να εξηγήσουν τα αίτια της κρίσης του δημόσιου χρέους με όρους που νοημαδοτοούν κατά το δοκούν, ως νομικός θα επιχειρήσω να απαντήσω σε δυο ερωτήματα που έθεσα στον εαυτό μου και επιχειρήσω ο ίδιος να βρω την απάντηση: Ποιος είναι ο αρμόδιος κρατικός φορέας για την διαχείριση του δημόσιου χρέους και πώς ελέγχεται η διαχείριση του; Η απάντηση που θα δώσω δεν μπορεί παρά να είναι νομική.

Όσον αφορά στο πρώτο ερώτημα, ο κρατικός φορέας που διαχειρίζεται το δημόσιο χρέος είναι ο «Οργανισμός Διαχείρισης Δημοσίου Χρέους» (Ο.Δ.ΔΗ.Χ.) ο οποίος αποτελεί Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου, το οποίο ιδρύθηκε σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου 2628/6.7.1998 (ΦΕΚ 151 Α') όπως αναμορφώθηκε με το Ν. 3965 (ΦΕΚ 113/Α/18-5-11). Αυτή τη στιγμή το οργανόγραμμά του έχει ως εξής: Πρόεδρος είναι ο κ. Ηλίας Πενταζάτος, Γενικός Γραμματέας Δημοσιονομικής Πολιτικής του Υπουργείου Οικονομικών, Αντιπρόεδρος ο κ. Παναγιώτης Καρακούσης, Γενικός Διευθυντής Θησαυροφυλακίου και Προϋπολογισμού του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, και μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου ο Ιωάννης Παπαδάκης, Υποδιοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος, ο Γεώργιος Ζανιάς, Πρόεδρος του Συμβουλίου Οικονομικών Εμπειρογνώμων, και ο κ. Πέτρος Χριστοδούλου, ο Γενικός Διευθυντής του Ο.Δ.ΔΗ.Χ. Πηγή μου είναι η ίδια η ιστοσελίδα του Ο.Δ.ΔΗ.Χ.

Όσον αφορά στο δεύτερο ερώτημα, δηλαδή του ελέγχου της διαχείρισης του δημόσιου χρέους, η απάντηση είναι ότι διοικητικά και πολιτικά εποπτεύεται από τον εκάστοτε υπουργό Οικονομικών, **νομικά όμως οι συμβάσεις που συνάπτει είναι ανέλεγκτες** εξ απόψεως προληπτικού ελέγχου νομιμότητας. Συγκεκριμένα αναφέρομαι στην διάταξη του άρθρου 29 παρ.1 του Ν. 2789/2000 (ΦΕΚ Α 21), σύμφωνα με την οποία **εξαιρούνται** από τον προληπτικό έλεγχο νομιμότητας εκ μέρους του Ελεγκτικού Συνεδρίου οι συμβάσεις παροχής υπηρεσιών που συνάπτονται κατά το άρθρο 5 παρ. 3 του Ν. 2000/1991 (ΦΕΚ Α 206) (ο ισχύων τότε αναπτυξιακός νόμος), οι συμβάσεις παροχής υπηρεσιών που συνάπτονται κατά το άρθρο 1 παρ. 3, άρθρο 3 παρ. 1 και άρθρο 4 παρ. 2 του Ν. 2526/1997 (ΦΕΚ Α 205) (ο νόμος αυτός αφορά στην Δημόσια Επιχείρηση Κινητών Αξιών, γνωστή ως ΔΕΚΑ) και οι συμβάσεις του άρθρου 1 παρ. 2 του Ν. 2628/1998 (ΦΕΚ Α 151) (ο νόμος αυτός αφορά τον Οργανισμό Διαχείρισης Δημοσίου Χρέους). Ουσιαστικά το σύ-

νολο των συμβάσεων που συνάπτει το δημόσιο μέσω του ΟΔ.ΔΗ.Χ και της ΔΕΚΑ, όπως επίσης και οι κρατικές επιδοτήσεις, εκρίθη από τον κατά την γνώμη μου επίορκο νομοθέτη, ότι δεν χρειάζεται να ελέγχονται προληπτικά από το Ελεγκτικό Συνέδριο. Οι συντάκτες του νομοθετήματος ήταν τόσο σίγουροι για την χρηστή διαχείριση στο Ελληνικό Δημόσιο, ώστε αυτό το στάδιο ελέγχου απαλείφθηκε. Όσον αφορά την αιτιολογία αυτής της αντίθετης στο άρθρο 98 του Συντάγματος διάταξης παραθέτω το σύνολο (όχι απόσπασμα) της σχετικής αιτιολογικής έκθεσης:

«Η εξαίρεση από την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 8 του ν. 2741/1999 των συμβάσεων παροχής υπηρεσιών που αναφέρονται στην προτεινόμενη τροπολογία, ήτοι συμβάσεων αναδοχής για τη διάθεση μετοχών αποκρατικοποιούμενων επιχειρήσεων, για τη διενέργεια του εξωτερικού δανεισμού κ.λπ., επιβάλλεται από το γεγονός ότι οι συμβάσεις αυτές συνδέονται με τις συνθήκες της κεφαλαιαγοράς (εσωτερικής και διεθνούς) και με χρηματιστηριακές πράξεις στην ημεδαπή και αλλοδαπή, λόγω δε της φύσεως τους αυτής και της πάγιας εσωτερικής και διεθνούς πρακτικής η κατάρτιση και υπογραφή τους πραγματοποιείται ελάχιστες ημέρες πριν την ολοκλήρωση της διαδικασίας των συναλλαγών στις οποίες αναφέρονται με επακόλουθο να είναι αντικειμενικώς αδύνατη η μελέτη και ο έλεγχος τους από το Ελεγκτικό Συνέδριο.»

Για την ιστορία αναφέρω ότι η σχετική διαπίστωση σχετικά με το περιπτώ του προληπτικού ελέγχου της διαχείρισης των συμβάσεων του δημοσίου χρέους προστέθηκε με τροπολογία σε νόμο το κύριο αντικείμενο του οποίου είναι άσχετο με τα θέματα του Ελεγκτικού Συνεδρίου (πράγμα που συνιστά παραβίαση του άρθρου 74 παρ. 5 του Συντάγματος), στις 20 Ιανουαρίου 2000, και η τροπολογία αυτή υπογράφηκε από τον τότε Υπουργό Ανάπτυξης κ. Ευάγγελο Βενιζέλο και τον τότε υπουργό Εθνικής Οικονομίας κ. Γιάννο Παπαντωνίου.

Τονίζεται δε ότι η τάση της αφαίρεσης της αρμοδιότητας του Ελεγκτικού Συνεδρίου να ελέγχει την διαχείριση του δημοσίου χρήματος είχε ξεκινήσει ήδη από την δεκαετία του 1980 και ειδικότερα με την διάταξη του άρθρου 34 του Ν. 1489/1984 σύμφωνα με τον οποίο η διοίκηση δηλαδή το υπουργείο οικονομικών με υπαλλήλους του ασκούσε έλεγχο επί της διοίκησης, δηλ. κάθε φορέα που διαχειριζόταν δημόσιο χρήμα, αφαιρουμένης της σχετικής αρμοδιότητας από το Ελεγκτικό Συνέδριο. «Γιάννος κερνάει, Γιάννος πίνει».

Δεν γνωρίζω αν ο προληπτικός έλεγχος νομιμότητας επί των συμβάσεων δανεισμού ή της διαχείρισης των κινητών αξιών του δημοσίου θα μπορούσε να αποτρέψει τη σημερινή κρίση. Και κανείς δεν μπορεί να το γνωρίζει πριν γίνει σχετικός έλεγχος. Το γεγονός όμως ότι η πολιτική εξουσία ενσυνείδητα επέλεξε αντισυνταγματικές ρυθμίσεις για να εξασφαλίσει ότι η δικαιοσύνη δεν θα τεθεί εμπόδιο στους σχεδιασμούς της, συνιστά αποχρώσα ένδειξη ενοχής.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Προτείνω σε όποιον θέλει να διαβάσει περισσότερα να ανατρέξει στο εξαιρετικό άρθρο του κ. Δημήτρη Β. Σκιαδά, Μ. Jur Διδάκτωρ Νομικής του Πανεπιστημίου του Durham (UK) με τίτλο «Οι νέες Συνταγματικές Διατάξεις σχετικά με το Δημοσιονομικό Έλεγχο των Δημοσίων Δαπανών» στην ιστοσελίδα www.ekome.gr στην ενότητα εκδόσεις, στην υποενότητα έρευνες.

Χρήστος Κλειώσης
Δικηγόρος

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ, ΑΣΥΔΟΣΙΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΛΑΙΟ...

Πώς άραγε να αντιλαμβάνεται αυτή η «περιούσια» γενιά των νεοελλήνων την ελευθερία και τα ατομικά δικαιώματα; Ίδού: τόσο η ελευθερία όσο και τα ατομικά δικαιώματα δεν υπόκεινται κατά την κοινώς διαδεδομένη αντίληψη ούτε στους νόμους, ούτε και στο ευρύτερο κοινωνικό συμβόλαιο. Ο αντικειμενικός εννοιολογικός πυρήνας της ελευθερίας της βούλησης, παρεξηγημένος όσο ποτέ, όπως άλλωστε και πολλές άλλες συναφείς έννοιες, μεταφράζεται εδώ με τον άκρως εγωκεντρικό χαρακτήρα: «Κάνω ό,τι θέλω!»

Φυσικά δεν πρόκειται για μια απλή διακήρυξη χωρίς περαιτέρω προεκτάσεις, καθώς το εν λόγω μότο είναι αρκετά περίπλοκο. Ο άνθρωπος δεν είναι εξ ορισμού ελεύθερος. Αποτελεί καταρχήν προϊόν των προδιαθέσεών του, της εμπειρίας του και της παιδείας του. Έπειτα, δεν είναι η συνείδηση που υπαγορεύει το πρέπει αλλά το σκοτεινό και αχανές πολιτικό και κοινωνικό μας ασυνείδητο, σφυρηλατημένο από οικογενειακές πολιτικές καταβολές, συναισθηματικές εμπλοκές μεταπολίτευσης και επιλογές ανασφάλειας ως προς το διαφορετικό. Ακόμη και αν καταφέρουμε να απελευθερωθούμε από εξωτερικούς καταναγκασμούς οι επιθυμίες, οι προθέσεις και οι φιλοδοξίες μας δεν είναι ελεύθερες, ανεξάρτητες ...κουβαλάμε τα τραύματά μας...

Η απερχόμενη γενιά κυβερνώντων και κυβερνωμένων μας γαλούχησε έτσι, ώστε να απαξιώσουμε την κοινή συλλογική συνείδηση και να εμφορούμαστε από αντιλήψεις ατομικισμού, εφησυχασμού και ήσσονος προσπάθειας. Είναι ένας από τους κύριους λόγους της παρεξηγημένης ερμηνείας της υπακοής στους νόμους και συνακόλουθα της ασυδοσίας, η οποία σε κάθε επίπεδο (πολιτικό, θεσμικό, κοινωνικό, εκπαιδευτικό, φορολογικό, κλπ.) διατρανώνει την παρουσία της και αποθεώνεται από όλους εμάς τους σύγχρονους θιασώτες της. Ουσιαστικά, πρόκειται για τη συλλογική συνεισφορά στην οικονομική και πολιτική μας παρακμή.

Αν λοιπόν η κοινωνική μας ελευθερία είναι περιορισμένη, είτε εξαιτίας της έλλειψης εμπειρίας, είτε εξαιτίας της «μολυσμένης» παιδείας και κουλτούρας, οι πεποιθήσεις και οι πράξεις μας επαναλαμβάνουν κάποια άγωνα κλισέ: παίζουμε ρόλους, αναπαράγουμε τρόπους ασύδοτης, «απολιτική» συμπεριφοράς, θεωρούμε την περιφρόνηση του συνετού πολιτικού προτύπου και την απείθεια σπουδαία προσωπικά επίτευγμα, καθώς όλα αυτά είναι απλώς για τους άλλους... όμως μαζί με όλους αυτούς τους άλλους θα πληρώσουμε το λογαριασμό με πολύ βαριές και πυκνές δόσεις.

Ειδικά σε κρίσιμες περιόδους όπως αυτή που διανύουμε, υιοθετούνται ιδεολογήματα, συνθήματα και σχήματα τοποθέτησης που δείχνουν σαν ρούχο δανεικό πάνω στον λόγο των κουρασμένων πολιτικών ρητόρων... συνθήματα που φτάνουν πλέον παραμορφωμένα και δίχως σημαίων φορτίο στους θεατές της αρένας. Έχοντας διαμορφώσει πλέον μια κοινωνία-χυλό, ανώριμη και αμαθή στην έννοια της πραγματικής πολιτικής ελευθερίας, καλούνται τώρα όλοι αυτοί οι ρήτορες να λειτουργήσουν ως εκκαθαριστές χρεοκοπημένης επιχείρησης και όχι μόνο! Εκ παραλλήλου, εκεί που είχαν εφησυχάσει το πλήθος σχετικά με την επιβολή της τιμωρίας ως προς την αθέτηση του κανόνα, καλούνται τώρα να το κατευνάσουν με έκτακτη τοπική αναισθησία: Η νέα παγκόσμια «συγκυρία» καταργεί παραδοσιακά εργατικά δικαιώματα (π.χ. συλλογικές συμβάσεις), θίγει έως και πτυχές της εθνικής κυριαρχίας και χρυσώνει το χάπι, προσθέτοντας βέβαια και κάποια θετικά όπως είναι η αντιμετώπιση του υδροκέφαλου δημόσιου τομέα.

Πάντως μπορούμε πράγματι να πούμε ότι είμαστε ελεύθεροι κατά κάποιο τρόπο εφόσον ακόμη σε κάποιο βαθμό αυτό-οριζόμαστε. Αυτή όμως η ελευθερία ψαλιδίζεται από την προσωπική μας προϊστορία. Ωστόσο υπάρχει το μέλλον και στο πλαίσιο του είναι δυνατές πολλές μεταβολές. Γι' αυτό και δεν πρέπει στο εξής να διαχειριζόμαστε την όποια ελευθερία με αμετροέπεια. Ας πολιτικοποιηθούμε όλοι οι αδρανείς ουσιαστικά, κυριολεκτικά, αποτελεσματικά από το να παρακολουθούμε τα απλά δρώμενα του δικηγορικού συλλόγου μέχρι και τοποθετούμαστε –όσο μας επιτρέπεται– σε προληπτικό και όχι σε κατασταλτικό επίπεδο ως προς όλα τα σχέδια και νομοσχέδια.

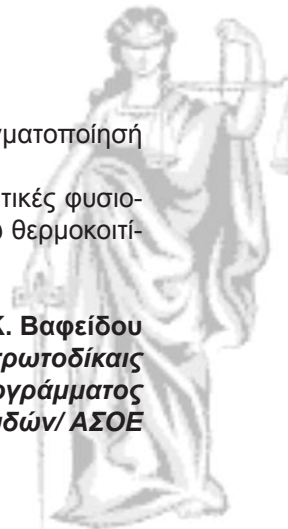
Από την άλλη δεν είναι να απορεί κανείς που ο υπαρξισμός του Σαρτρ ξεπεράστηκε σαν μόδα, όπως το θρησκευτικό πρότυπο –που υπαγορεύει να αγαπάς τον πλησίον σου– όπως φυσικά και οι υπερβολικές, ουτοπικές απαιτήσεις του σοσιαλισμού. Σήμερα δε, βρισκόμαστε μπροστά σ' ένα

πληθυσμό που ονομάζει «ελευθερία» κάθε ατομική επιθυμία και διεκδικεί την πραγματοποίησή της με κάθε μέσο...

Ας ωριμάσουμε πια πολιτικά και ας αναδείξει το λίκνο της γενιάς μας νέες πολιτικές φυσιογνωμίες, ικανές να επιβιώσουν βάσει του κανόνα της φυσικής επιλογής και όχι λόγω θερμοκοιτίδας...

Αντιγόνη Κ. Βαφείδου
Δικηγόρος παρά πρωτοδίκαις
Φοιτήτρια μεταπτυχιακού προγράμματος
Διεθνών Ευρωπαϊκών και Οικονομικών Σπουδών/ ΑΣΟΕ

Το χρονικό ενός αποτρόπαιου εγκλήματος ...

Στο κέντρο της Αθήνας, στις 10 Μαΐου ο θάνατος ενός άτυχου σαραντατετράχρονου άνδρα από τρεις λαθρομετανάστες με βεβαρημένο ποινικό μητρώο για ασήμαντη αφορμή ήρθε να μας υπενθυμίσει ότι η χώρα μας δεν έχει μόνο τα προβλήματα του ελλείμματος και του χρέους που μονοπωλούν τη δημόσια συζήτηση εδώ και ένα χρόνο. Έχει και άλλα, χρονίζοντα, τα οποία έχουν λάβει εκρηκτικές διαστάσεις όπως είναι η κατάσταση στο κέντρο της Αθήνας. Μία κατάσταση που εκμεταλλεύτηκαν φασιστοειδή, ακροδεξιά στοιχεία για να σπείρουν τον τρόμο και τον πανικό μαχαιρώνοντας, ξυλοκοπώντας, προπηλακίζοντας και στήνοντας ένα σκηνικό παρακράτους στις παρακμάζουσες γειτονιές της πρωτεύουσας που θύμισε άλλες εποχές και που διαδραματίστηκε στη θεωρούμενη γενέτειρα της δημοκρατίας και του πολιτισμού.

Το φαινόμενο της λαθρομετανάστευσης επιδεινώνεται αργά αλλά σταθερά τα τελευταία χρόνια πριν φτάσει στο σημερινό αδιέξοδο. Χιλιάδες μετανάστες έχουν συρρεύσει στο κέντρο της πόλης αναζητώντας το αυτονόητο:

! ελπίδα για ένα καλύτερο αύριο

! ανθρώπινες συνθήκες ζωής και εργασίας και

! στοιχειώδη προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων τους.

Η χώρα μας έχει την τύχη και συγχρόνως την ατυχία να αποτελεί ένα διεθνές σταυροδρόμι μεταξύ Δύσης και Ανατολής, την «κερκόπορτα» της Ευρώπης - όπως την βλέπουν οι περισσότεροι δουλέμποροι και οικονομικοί μετανάστες στη πορεία τους προς τις αναπτυγμένες χώρες του βιομηχανικού βορρά - και συνάμα ένα υγιές περιβάλλον για να οικοδομήσουν το μέλλον τους. Σύμφωνα με τελευταίες εκτιμήσεις πάνω από 100.000 λαθρομετανάστες έχουν κατακλύσει το ιστορικό κέντρο της πόλης όπως τη Μενάνδρου, τη Σοφοκλέους και την Αθηνάς προσπαθώντας να εξασφαλίσουν τα απολύτως απαραίτητα χωρίς όμως ουσιαστικό αντίκρισμα. Έτσι η μικροεγκληματικότητα, η πορνεία, η κοινωνική εξαθλίωση και το παράνομο εμπόριο είναι το αποτέλεσμα της παντελούς έλλειψης βούλησης, μεταναστευτικής πολιτικής και σχεδιασμού εκ μέρους των κυβερνήσεων, γεγονός το οποίο ενισχύεται από την αθρόα εισροή τους την τελευταία επταετία κυρίως, δηλαδή, μετά τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004 .

Το «ανατριχιαστικό» όπως χαρακτηρίστηκε από τον κυβερνητικό εκπρόσωπο συμβάν της δολοφονίας του ανύποπτου Αθηναίου πολίτη έφερε στο προσκήνιο την πολύχρονη αδυναμία των αρμοδίων να αντιμετωπίσουν την αυξανόμενη εγκληματικότητα στους δρόμους της Αθήνας. Αποτέλεσε επίσης ευκαιρία να γίνουμε για ακόμα μια φορά θεατές ενός παιχνιδιού μετάθεσης ευθυνών μεταξύ του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη και των συναρμοδίων φορέων. Τα γεγονότα έδειξαν πόσο πολύπλοκο είναι το πρόβλημα της έντασης και πως συμπυκνώνει αδράνεια πολλών ετών που επέτρεψε να επικρατήσει η ανομία σε όλες της τις εκφάνσεις. Ο κλήρος τώρα πέφτει

πρωτίστως στις αρχές της τοπικής αυτοδιοίκησης οι οποίες καλούνται να αντιμετωπίσουν μία οριακή κατάσταση συμβάλλοντας αποτελεσματικά με μέτρα ουσίας. Περιθώρια για περαιτέρω αδιαφορία και ολιγωρία δεν υπάρχουν και τα αποτελέσματα της δημόσιας διαβούλευσης θα πρέπει να είναι άμεσα ώστε να μην παγιωθεί η σημερινή ανεξέλεγκτη κατάσταση.

Δημήτρης Μαρκάκης
Ασκούμενος Δικηγόρος Αθηνών

«ΕΓΕΝΕΤΟ ΒΙΑ»

Μία από τις ουσιωδέστερες εκφάνσεις της κοινωνικής δραστηριότητας του ατόμου είναι ο αθλητισμός. Η αθλητική δραστηριότητα μόνο θετικά αποτελέσματα επιφέρει τόσο στη σωματική όσο και στην ψυχική υγεία του ανθρώπου. Υπάρχει, όμως και η σκοτεινή πλευρά όπου αντικατοπτρίζεται η πραγματική εικόνα της κοινωνίας.

Σκηνές βίας, λεκτικής και σωματικής μεταφέρονται στους τηλεοπτικούς δέκτες των σπιτιών μας κατά τη διάρκεια των αγωνιστικών ημερών είτε πρόκειται για αγώνες ποδοσφαίρου, μπάσκετ, βόλλευ, πόλο είτε για αγώνες αθλημάτων μικρότερης ή και ελάχιστης δημοφιλίας. Απέχθεια και απορία γεννώνται την ίδια στιγμή! Μία μόνιμη απορία κυριαρχεί, «ποιοι είναι οι αιτίες που προκαλούν και συντηρούν τη βία».

Το φαινόμενο της βίας είναι άθροισμα των ατομικών μας ευθυνών.

Η εκάστοτε Κυβέρνηση αντιλαμβάνεται το χώρο του αθλητισμού ως μία μεγάλη δεξαμενή άντλησης ψήφων. Επιδιώκει να διορίζει και να τοποθετεί άτομα σε θέσεις καίριες για την ανάπτυξη και προαγωγή του αθλητισμού με γνώμονα την εξυπηρέτηση των συμφερόντων των ανωνύμων εταιρειών που δραστηριοποιούνται στο χώρο του αθλητισμού, όπως φαίνεται εκ του αποτελέσματος. Οι αποφάσεις τους λαμβάνονται πάντοτε με γνώμονα την αύξηση του κέρδους των «επενδυτών» στον αθλητισμό και την ικανοποίηση των οπαδικών προτιμήσεων. Πιο τρανό παράδειγμα αποτελεί η αθλητική δικαιοσύνη οι αποφάσεις της οποίας προκαλούν θυμηδία και αγανάκτηση. (Ποιος μπορεί να ξεχάσει την απόφαση του αθλητικού δικαστή σύμφωνα με την οποία ξεκόλλησε το πλαστικό καρεκλάκι από την κερκίδα και με τη βοήθεια του αέρα προσγειώθηκε στο κεφάλι του τερματοφύλακα Έμπεντε; Ποδοσφαιρικός αγώνας Ηρακλή εναντίον Ατρομήτου).

Από την άλλη, εκκολαπήτρια της βίας που φθάνουν μέχρι και τη δολοφονία αντίπαλων οπαδών είναι οι σύνδεσμοι, οι οποίοι συντηρούνται παντοιοτρόπως από τα αφεντικά των ομάδων, μετατρέποντας αυτούς σε προσωπικούς στρατούς για να εξυπηρετούν τα συμφέροντά τους.

Επειδή δεν ευθύνονται μόνο οι άλλοι, ακέραια ευθύνη φέρουμε κι εμείς οι ίδιοι! Εμείς που βλέπουμε τον αθλητισμό ως πεδίο εκτόνωσης και επιβολής της χαμένης μας «μαγκιάς». Εμείς που όταν αθλούμαστε κάνουμε τα ίδια και χειρότερα από αυτά που καταδικάζουμε. Ας ρίξει μια ματιά κανείς στην ετήσια Διοργάνωση του Πανελληνίου Ποδοσφαιρικού Πρωταθλήματος Δικηγορικών Συλλόγων και θα καταλάβει πολλά.

Παναγιώτης Κ. Λιακόπουλος
Δικηγόρος

ΠΕΡΙ ΑΔΕΙΟΔΟΤΗΣΕΩΣ Ο ΛΟΓΟΣ

Αναμφίβολα, πολύς θόρυβος έχει δημιουργηθεί τον τελευταίο καιρό σχετικά με το θέμα της αδειοδότησης των ΠΑΕ που επίκειται να συμμετάσχουν στο πρωτάθλημα της Super league την αγωνιστική περίοδο 2011-2012 κυρίως λόγω των εκδηλώσεων διαμαρτυρίας ορισμένων ομάδων που δεν πλήρωσαν τα αναγκαία κριτήρια για να εξασφαλίσουν τη συμμετοχή τους.

Εντούτοις, και πέρα από κάθε αμφιβολία, πλήν των αμέσως εμπλεκόμενων, λίγοι είναι αυτοί που πραγματικά γνωρίζουν τη συγκεκριμένη διαδικασία και πώς αυτή λαμβάνει χώρα, τις προϋποθέσεις και τα κριτήρια που πρέπει να πληρούνται αλλά κυρίως το πραγματικό σκοπό υπάρξεως αυτής.

Η αδειοδότηση, λοιπόν, στηρίζεται στην εκπλήρωση μίας σειράς προϋποθέσεων. Μέσα σε αυτές περιλαμβάνονται τόσο "ποδοσφαιρικά" κριτήρια όπως η ύπαρξη γηπεδικών εγκαταστάσεων, ακαδημιών, κτιριακών εγκαταστάσεων, γραφείων κτλ, όσο και στην πλήρωση σωρευτικά ορισμένων νομικών και οικονομικών προϋποθέσεων, όπως μεταξύ άλλων διαφάνεια στο θέμα των μετοχών-μετοχολογίου, ισοσκελισμένους ισολογισμούς, την μη ύπαρξη οφειλών προς ποδοσφαιριστές μέχρι 31/12/2011 και σε περίπτωση ύπαρξης οφειλών, τον διακανονισμό τους μέχρι τα τέλη Ιουνίου 2011. Η όλη διαδικασία διέπεται από μυστικότητα, δεδομένου ότι έχουν υπογραφεί μεταξύ των ΠΑΕ και της ομοσπονδίας ρήτρες εμπιστευτικότητας και οποιαδήποτε δημοσιοποίηση του περιεχομένου τους είναι αδύνατη.

Μία ιστορική ομάδα της Θεσσαλονίκης, ο Ηρακλής καθώς και δύο επαρχιακές ομάδες, τα Τρίκαλα και ο ΟΦΗ, λόγω ελλείψεων και παρατυπιών στους κατατεθειμένους φακέλους προς την επιτροπή Αδειοδότησης της ΕΠΟ, δεν κατόρθωσαν να λάβουν την πολυπόθητη άδεια και να λάβουν το δικαίωμα ο μόν Ηρακλής να συμμετάσχει και τη νέα περίοδο στην Superleague, τα δε Τρίκαλα και ο ΟΦΗ έχασαν την ευκαιρία να συμμετάσχουν στα play-off ανόδου στη κορυφαία επαγγελματική κατηγορία.

Οι σχετικές απορριπτικές αποφάσεις που εξέδωσε η δευτεροβάθμια επιτροπή αδειοδότησης της ΕΠΟ είναι οριστικές και αμετάκλητες, δεδομένου ότι δεν προβλέπεται αναιρετικός έλεγχος αλλά ούτε και οιασδήποτε μορφή διαιτητικής επίλυσης από το Τακτικό Διαιτητικό Δικαστήριο της ΕΠΟ, το οποίο έχει την αρμοδιότητα βάσει του καταστατικού της ομοσπονδίας να επιλαμβάνεται πάσης φύσεως διαφορών που ανακύπτουν μεταξύ συλλόγων ή συλλόγων με την ομοσπονδία, κτλ. Η μόνη νομική διέξοδος είναι η προσφυγή στο ανώτατο διαιτητικό δικαστήριο αθλητικών διαφορών, στο γνωστό CAS (Court Arbitration du Sports), ωστόσο είναι μία νομική δίοδος χρονοβόρα, πολυδάπανη και οι πιθανότητες δικαίωσης επί ταύτης φύσεως ζητήματα είναι μηδαμινές.

Οι αντιδράσεις που εκδηλώθηκαν από τις διοικήσεις των "θιγόμενων" ομάδων δεν αφορούσαν στις ελλείψεις των δικών τους φακέλων, όσο στο γεγονός ότι δεν υπήρξε ισονομία καθ' αυτούς και το ότι θα έπρεπε να ανοιχθούν οι φάκελοι και άλλων ομάδων οι οποίοι καθ' αυτούς θα έπρεπε να απορριφθούν ως ελλειπείς, όντας ταυτόχρονα οι ίδιοι οι οποίοι μερικούς μήνες πριν είχαν υπογράψει τις σχετικές ρήτρες εμπιστευτικότητας και εχεμύθειας που διέπουν τη διαδικασία. Προς υποστήριξη μάλιστα των "αδικημένων", επιστρατεύτηκαν εκτός από μερίδα φιλάθλων, τόσο τοπικοί φορείς και όσο και βουλευτές, οι οποίοι προσδοκώντας στην αποκόμιση του ανάλογου πολιτικού όφελους, προχώρησαν μέχρι και σε κλήση του προέδρου της ΕΠΟ ενώπιον της επιτροπής μορφωτικών υποθέσεων της βουλής προκειμένου να δώσει εξηγήσεις για τις ενέργειες της ομοσπονδίας, πράγμα αδιανόητο ένεκα της φύσεως της διαδικασίας αλλά και του περίφημου "αυτοδιοίκτου" που διέπει το ελληνικό ποδόσφαιρο, το οποίο κατόπιν επιταγών της παγκόσμιας ομοσπονδίας ποδοσφαίρου (FIFA), καθιστά την ΕΠΟ κράτος εν κράτει.

Ωστόσο, από την νέα αγωνιστική περίοδο και για τους φακέλους που θα αφορούν την αγωνιστική περίοδο 2012-2013, οι φάκελοι αδειοδότησης θα εξετάζονται απευθείας από την Ευρωπαϊκή ομοσπονδία ποδοσφαίρου. Η εξέλιξη αυτή αποτελεί μονόδρομο για το σύνολο των ομάδων στο να πράξουν τα βέλτιστα προκειμένου να παρουσιάσουν όσο το δυνατόν αρτιότερους τους φακέλους τους και να πάψει να υφίσταται η παρούσα παραφιλολογία περί στοχοποίησης ορισμένων εξ'αυτών και το δριμύ κατηγορώ κατά πάντων, με το πρόσχημα ότι η "κακιά" ομοσπονδία φταίει για όλα και πώς επιχειρείται η εξόντωσή τους από αυτήν.

Πέτρος Κιούνις
Ασκούμενος Δικηγόρος Αθηνών

N.E.A.N.Δ.A. - 13

Οι τοπικές εκλογές της Αλβανίας και η Εθνική Ελληνική Μειονότητα

Τη στιγμή που η Αλβανία βιώνει ίσως την χειρότερη πολιτική κρίση της μεταπολιτευτικής της ιστορίας, η Ελληνική Μειονότητα διανύει το δικό της Γολγοθά.

Η πολιτική πραγματικότητα της γείτονος:

Ενώ έχουν περάσει ολόκληρες εβδομάδες από τις τοπικές εκλογές της 8ης Μαΐου, η αλβανική πρωτεύουσα παραμένει χωρίς δήμαρχο. Το Σοσιαλιστικό Κόμμα του Έντι Ράμα επικαλείτο νίκη του τελευταίου, ενώ για νίκη κάνει λόγο και το στρατόπεδο του Δημοκρατικού Κόμματος. Ο Ράμα φέρεται να κέρδισε τις εκλογές με διαφορά 10 ψήφων, γεγονός που δεν αποδέχθηκε η ελεγχόμενη από το κυβερνητικό κόμμα Κεντρική Εφορευτική Επιτροπή, και μετά από παρέμβαση του Πρωθυπουργού Σαλί Μπερίσα, αποφάσισε να προχωρήσει σε μια πρωτοφανή διασταλτική ερ-

μηνεία του εκλογικού κανονισμού, στην καταμέτρηση και των άκυρων ψηφοδελτίων, με απώτερο στόχο τη νίκη του υποψηφίου του Δημοκρατικού Κόμματος.

Το σκηνικό, γνώριμο. Αμφιλεγόμενα ήταν και τα αποτελέσματα των βουλευτικών εκλογών του 2009, γεγονός που προκάλεσε μια σειρά από κινητοποιήσεις της αντιπολίτευσης, με αποκορύφωση την εν ψυχρώ δολοφονία τεσσάρων πολιτών στις διαδηλώσεις τον Φεβρουάριο του 2011.

Η Ελληνική Μειονότητα:

Η βορειοηπειρωτική κοινότητα, κατέβηκε στις τοπικές εκλογές, με νωπές τις μνήμες από τη στυγνή δολοφονία του Αριστοτέλη Γκούμα στην Χειμάρρα, από εθνικιστές επειδή μίλαγε Ελληνικά (!), καθώς και με την πολυαναμενόμενη απογραφή του πληθυσμού να αναβάλλεται διαρκώς. Σημειωτέον ότι, η απογραφή είναι μια ιστορικής σημασίας ευκαιρία, ώστε οι Βορειοηπειρώτες να δηλώσουν την ελληνική τους εθνικότητα και πέραν των στενών ορίων των 99 χωριών που χαρακτηρίζει ως «μειονοτικά» το αλβανικό κράτος από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο μέχρι και σήμερα. Δηλαδή αμιγώς ελληνικές περιοχές όπως αυτή της Χειμάρρας, η οποία είναι εκτός «ορίων» της Ελληνικής Μειονότητας, θα μπορούσαν να απογραφούν ως Έλληνες το γένος, βάση του δικαιώματος στον αυτοπροσδιορισμό. Το αίτημα αυτό φυσικά βρίσκει αντίθετους, κράτος, πολιτικά κόμματα, «πατριωτικές» ομάδες μέχρι και την αλβανική δικαιοσύνη.

«Πύρρειος Νίκη» ΚΕΑΔ-ΟΜΟΝΟΙΑΣ:

Για πρώτη φορά η Ελληνική Μειονότητα κατέβηκε διασπασμένη στις εκλογές. Η τακτική «δι-αίρει και βασίλευε» είναι διαχρονική, στην προκειμένη, εφαρμοστής αυτής ο Αλβανός Πρωθυπουργός Σαλί Μπερίσα. Αφότου απέσπασε μια ομάδα στελεχών της οργάνωσης των Ελλήνων «ΟΜΟΝΟΙΑ», διανέμοντας κρατικούς θώκους, έπειτα υπό τον «ιδεολογικό» μανδύα μιας υποτιθέμενης «δεξιάς» δημιουργήθηκε το νεοσύστατο κόμμα ΕΕΜΜ-MEGA (Ελληνική Εθνική Μειονότητα για το Μέλλον).

Ο επίσημος συνομιλητής του Ελληνικού Κράτους, θεωρείται διαχρονικά η οργάνωση ΟΜΟΝΟΙΑ και ο πολιτικός της εκφραστής, το ΚΕΑΔ (Κόμμα Ένωσης Για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα). Προεκλογικά, ο Έλληνας πρωθυπουργός Γιώργος Παπανδρέου υποδέχθηκε amfότερους τους Βασίλη Μπολάνο και Ευάγγελο Ντούλε, ηγέτες της ΟΜΟΝΟΙΑ και του ΚΕΑΔ αντίστοιχα. Η ήττα του κ. Μπολάνου στο Δήμο της Χειμάρρας και η κάθοδος δύο ελληνικών κομμάτων, επισκίασε τη νίκη του ΚΕΑΔ σχεδόν στο σύνολο των ελληνικών επαρχιών. Ο Δήμος Χειμάρρας αποτελεί μήλον της έριδος λόγω της αμφισβήτησης της ελληνικότητάς της από την αλβανική πλευρά, καθώς και λόγω οικονομικών συμφερόντων, ως προς τη διαχείριση των παραθαλάσσιων «φιλέτων» της περιοχής. Η κάθοδος και του έτερου ελληνικού κόμματος ΜΕΓΑ, φέρεται να έπαιξε καθοριστικό ρόλο στη Χειμάρρα. Οι ελάχιστοι ψήφοι που απέσπασε θα ήταν ικανοί για να δώσουν την πολυπόθητη νίκη στον Πρόεδρο της Ομόνοιας κ. Μπολάνο. Το ΜΕΓΑ, αυτοαποκαλούμενο και ως «Κόμμα των Ελλήνων», δεν έτυχε της ίδιας στήριξης από την Ελληνική Πολιτεία, λόγω της συμμετοχής του στον αλβανικό κυβερνητικό συνασπισμό στον οποίο μετέχουν και ακραία κόμματα με εδαφικές διεκδικήσεις έναντι της Ελλάδος, λόγω άστοχων δηλώσεων στελεχών του (ενάντια στα συμφέροντα του εθνικού κέντρου) καθώς και η εικαζόμενη επιρροή του Αλβανικού Κράτους στο νεοσύστατο

«ελληνικό» κόμμα, έκαναν την Ελληνική Κυβέρνηση εξαιρετικά επιφυλακτική απέναντί τους.

Για το καλό της Βορείου Ηπείρου η επόμενη μέρα θα πρέπει να βρει την μειονότητα ενωμένη και πάλι, μακριά από τις σειρήνες της διάσπασης και τα κακέκτυπα της ελληνικής πολιτικής σκηνής.

Άρης Ν. Κατσαλίδας
Ασκούμενος Δικηγόρος Αθηνών

katsalidas.aris@gmail.com

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ Κος ΝΙΚΟΣ ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΣ

Με αφορμή το νέο του βιβλίο 'Το Σύνταγμα και οι εχθροί του' και εν μέσω οικονομικής αλλά και κοινωνικής κρίσης συνάντησα τον Καθηγητή Συνταγματικού Δικαίου του Πανεπιστημίου Αθηνών κ. Νίκο Αλιβιζάτο. Προσιτός και ευδιάθετος απάντησε με ειλικρίνεια και τόλμη σε ποικίλα συνταγματικά και όχι μόνο ερωτήματα. Ενόψει της επικείμενης αναθεώρησης και του δημοψηφίσματος, είναι χρήσιμο να δούμε τις απόψεις του έγκριτου συνταγματολόγου.

Χρήστος Φασλής: *Κύριε καθηγητά καλησπέρα σας.*

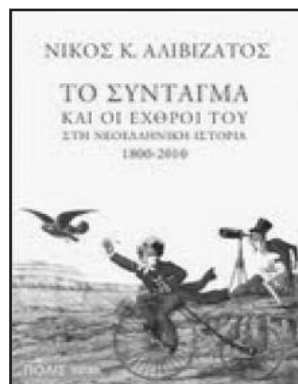
Νίκος Αλιβιζάτος: *Καλησπέρα σας.*

Χρήστος Φασλής: *Ο τίτλος του βιβλίου σας είναι το Σύνταγμα και οι εχθροί του. Αλήθεια πόσο το πολλάκις αναθεωρημένο ελληνικό Σύνταγμα του 1975 διασφαλίζει την ύπαρξη μίας ανοιχτής ελληνικής κοινωνίας όπως εύλογα θα αναρωτιόταν κάποιος που θα συσχέτιζε τον τίτλο του με το μνημειώδες φιλοσοφικό έργο του Καρλ Πόπερ;*

Νίκος Αλιβιζάτος: Έχω φτάσει σε μία ηλικία ώστε να μην περιμένω από το Σύνταγμα πιο πολλά από όσα μπορεί να δώσει. Εάν με ρωτούσατε κατά πόσον το Σύνταγμα φταίει για την κατάσταση στην οποία έχει περιέλθει η χώρα μας εδώ και δύο χρόνια θα σας έλεγα πως δεν είναι ο κυριότερος φταίχτης. Οι θεσμοί διευκολύνουν προς το καλύτερο ή προς το χειρότερο τις καταστάσεις. Την κύρια ευθύνη τη φέρουν οι άνθρωποι. Και από εκεί και πέρα νομίζω ότι και οι παραδόσεις κάθε χώρας παίζουν πολύ σημαντικό ρόλο. Για παράδειγμα η πλειοψηφική εκδοχή του κοινοβουλευτισμού μας, με την εναλλαγή δύο καταρχήν κομμάτων στην εξουσία, που όταν πετυχαίνουν το μαγικό αριθμό 151 αισθάνονται ότι έχουν κατακτήσει τον κόσμο, δεν είναι θέμα μόνο Συντάγματος είναι και θέμα βαθύτατης πλειοψηφικής παράδοσης του ελληνικού κοινοβουλευτισμού, που ανάγεται στον 19ο αιώνα και που -κατά την προσωπική μου γνώμη- διευκολύνει (στο μέτρο που δεν προβλέπει φρένα) τη φυσική ροπή κάθε κυβερνήτη να χρησιμοποιήσει κάθε μέσο για να παραμείνει στην εξουσία.

Χρήστος Φασλής: *Όπως προαναφέραμε το Σύνταγμά μας έχει βεβαίως αναθεωρηθεί αλλά όχι τολμηρά κατά γενική ομολογία. Θα έπρεπε μετά από μία θολή και μετά από μία άχρηστη αναθεώρηση όπως εσείς τις έχετε χαρακτηρίσει να γίνει μία γενναία αναθεώρηση; Και ποια τα άρθρα που εσείς θα προτείνατε προς αναθεώρηση;*

Νίκος Αλιβιζάτος: *Συνεχίζοντας τον προβληματισμό που σας ανέπτυξα προηγουμένως, δεν νομίζω ότι αυτό είναι αυτό που χρειάζεται απαραίτητως σήμερα ο τόπος. Το Σύνταγμα, το ισχύον Σύνταγμα, καταρχήν κινείται στους ευρωπαϊκούς μέσους όρους. Έχει ορισμένα εντοπισμένα κενά*

και ευθέως να το πω κακές ρυθμίσεις, οι οποίες θα έπρεπε να αλλάξουν, όπως για παράδειγμα είναι οι διατάξεις περί ευθύνης υπουργών. Η ανάθεση στην ίδια τη Βουλή και μάλιστα κατ' αποκλειστικότητα, να κινεί τη διαδικασία κατά τον νόμο περί ευθύνης υπουργών είναι πλέον σχεδόν ελληνική αποκλειστικότητα. Παλαιότερα ήταν ο κανόνας όπως ξέρετε. Σήμερα είναι σχεδόν ελληνική αποκλειστικότητα. Είναι καιρός η δικαιοσύνη να αναλάβει αυτόν το ρόλο. Ίσως όχι ο εισαγγελέας υπηρεσίας, αλλά θα μπορούσε να είναι ο εισαγγελέας του Αρείου Πάγου. Όμως, πως συνδέεται αυτό με την κρίση, θα μπορούσε κάποιος να ρωτήσει. Είναι άλλο πράγμα ένας υπουργός ο οποίος αισθάνεται ότι ενδέχεται να λογοδοτήσει στη δικαιοσύνη από εκείνον ο οποίος σου λέει ότι «εγώ λογοδοτώ μόνο στη Βουλή». Πολύ περισσότερο που, γι' αυτά τα ζητήματα, συμπολίτευση και αντιπολίτευση επιδεικνύουν συνήθως αμοιβαίως πνεύμα κατανόησης...

Χρήστος Φασλής: Μια λογική αδελφότητα...

Νίκος Αλιβιζάτος: Ακριβώς. Συναδελφούς. Συνεπώς θα έλεγα εκείνο που χρειάζεται σήμερα είναι μια εντοπισμένη αναθεώρηση του άρθρου 86 του Συντάγματος. Αυτή είναι η αναθεώρηση που χρειάζεται και όχι να ανοίξουμε έναν κατάλογο αναθεωρητέων διατάξεων. Βέβαια πρώτη -με κίνδυνο να παρεξηγηθώ- θα ανέφερα την ανάγκη αναθεώρησης του άρθρου 110. Δηλαδή του τρόπου αναθεώρησης του Συντάγματος. Δεν νομίζω ότι η υποχρεωτική πενταετής αναθεωρητική αδράνεια, όταν αντιμετωπίζουμε αυτές τις απίθανες πιέσεις ως οικονομία, είναι πράγμα λογικό. Εάν όλοι συμφωνούν ότι κάτι πρέπει να αλλάξει, είναι αδιανόητο να μην μπορούν να το πραγματοποιήσουν. Σήμερα π.χ. δεν μπορεί να ξεκινήσει η αναθεωρητική διαδικασία γιατί καλυπτόμαστε από την πενταετία της τελευταίας αναθεωρήσεως. Αυτό είναι παράλογο υπό τις σημερινές συνθήκες, που τα πράγματα αλλάζουν εν μία νυκτί. Μια καινούρια διαδικασία αναθεωρήσεως η οποία θα εγγυάται ακριβώς και τα δικαιώματα της μειοψηφίας.

Χρήστος Φασλής: Το μνημόνιο είναι εχθρός του Συντάγματος μας; Και το ρωτώ αυτό διότι αφενός κλείσαμε έναν χρόνο από την κύρωση του μνημονίου από το Ελληνικό Κοινοβούλιο αφετέρου υπάρχει τον τελευταίο χρόνο μεγάλη επιστημονική διαμάχη για τη νομική βάση του μνημονίου αλλά και των εξ αυτού εφαρμοσθέντων νόμων; Ερείδεται σε συγκεκριμένο άρθρο του Συντάγματος το αυθαίρετο του μνημονίου και των υπόλοιπων νόμων;

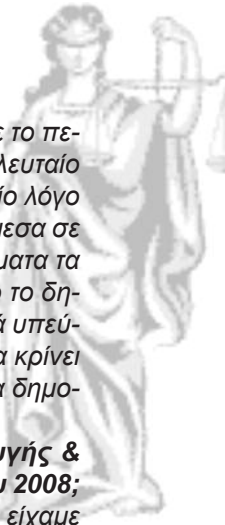
Νίκος Αλιβιζάτος: Εκείνο που προσπαθώ να πω και σε αυτό το βιβλίο είναι ότι έχουμε ζήσει μεγάλες περιόδους της νεώτερης ιστορίας μας υπό καθεστώς διεθνούς οικονομικού ελέγχου. Συνεπώς το φαινόμενο δεν είναι πρωτόγνωρο, ίσα ίσα διερωτάται κανείς εάν μπορούμε να αυτοκυβερνηθούμε χωρίς να χρωστάμε σε αυτή τη χωρά. Νομικά θα έλεγα ότι τα μισά και περισσότερα από τα μέτρα του μνημονίου ήταν μέτρα τα οποία θα έπρεπε να είχαν ληφθεί εδώ και χρόνια, γιατί αποβλέπουν σε έναν στοιχειώδη εξορθολογισμό της λειτουργίας του δημοσίου, είτε μιλάμε για τη φορολογική νομοθεσία, είτε για την ασφαλιστική νομοθεσία, είτε για ένα σωρό άλλα πολύ εντοπισμένα σημεία. Υπάρχει ένα σημείο στο οποίο πραγματικά το Σύνταγμα μας φαίνεται να παραβιάζεται. Είναι η κύρωση της δανειακής σύμβασης, δηλαδή το άρθρο 36 του Συντάγματος, καθ' ο μέτρο μια διεθνής σύμβαση -και η δανειακή σύμβαση είναι τέτοια- επιβαρύνει ατομικά τους Έλληνες πολίτες. Στις περιπτώσεις αυτές, το Σύνταγμα επιβάλλει όχι απλώς γνωστοποίηση στη Βουλή αλλά κύρωση της σχετικής σύμβασης από την τελευταία. Εδώ υπάρχει κάποιο πρόβλημα. Αντιλαμβάνεστε ποιος θα είχε έννομο συμφέρον να καταγγείλει τη σύναψη της δανειακής συμβάσεως η οποία σε αυτή τη φάση μας επιτρέπει τυπικά να μην έχουμε πτωχεύσει.

Χρήστος Φασλής: Άρα δηλαδή το πρόβλημα με το Σύνταγμα είναι με τους υπόλοιπους νόμους που γίνονται κατ' εφαρμογή του μνημονίου, και εκεί ακουμπάμε στο άρθρο 36 του Σ.

Νίκος Αλιβιζάτος: Θα έλεγα ότι η δανειακή σύμβαση δεν συνάφθηκε κατ' εφαρμογή του μνημονίου, αλλά το αντίστροφο. Το μνημόνιο λέει 'πάρτε αυτά τα μέτρα' ώστε να συνάψουμε αυτή τη σύμβαση. Τα μέτρα τα κατ' ιδίαν που θεσπίζονται κατ' εφαρμογή του μνημονίου όπως σωστά λέτε περιβάλλονται τον τύπο του νόμου, η συνταγματικότητα του οποίου κρίνεται κάθε φορά. Για παράδειγμα είναι θεμιτή η περικοπή των συντάξεων κατά τόσο τοις εκατό; Εάν δεν περιεκόπτοντο κατά 20% αλλά κατά 80% δε θα υπήρχε ζήτημα κραυγαλέας προσβολής του κοινωνικού κράτους; Αυτά για παράδειγμα είναι ζητήματα που θα μπορούσαν να τεθούν ενώπιον και των εθνικών δικαστηρίων.

Χρήστος Φασλής: Άρα πέρα από το 36 είναι και ζήτημα του πνεύματος του Συντάγματος, ότι δηλαδή τα συγκεκριμένα μέτρα έρχονται σε αντίφαση με το κοινωνικό κράτος δικαίου.

Νίκος Αλιβιζάτος: Με τα κοινωνικά δικαιώματα υπάρχει το εξής. Όπως άλλωστε και με το περιβάλλον. Η προσωπική μου γνώμη, σε ότι αφορά τα ατομικά δικαιώματα, είναι ότι τον τελευταίο λόγο τον έχει ο δικαστής. Σε ότι αφορά την άσκηση της καθημερινής πολιτικής τον τελευταίο λόγο σε μια δημοκρατία τον έχει η εκάστοτε πλειοψηφία. Υπάρχουν μερικά θέματα που είναι ανάμεσα σε αυτά τα δύο. Ανάμεσα σε αυτά τα δύο είναι τα κοινωνικά δικαιώματα ή το περιβάλλον. Ζητήματα τα οποία έχουν ένα στοιχείο δικαιωμάτων αλλά ταυτόχρονα εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από το δημόσιο ταμείο. Εδώ πιστεύω ότι συντρέχει καταρχήν τεκμήριο είναι υπέρ της κοινοβουλευτικά υπεύθυνης κυβέρνησης. Εφόσον η δημοκρατικά νομιμοποιημένη κυβέρνηση έχει τα εργαλεία να κρίνει το μέγεθος της κρίσης, αν τις φτάνουν ή δε φτάνουν τα λεφτά, προτιμώ χίλιες φορές σε μία δημοκρατία εκείνη να αποφασίζει παρά ο δικαστής.

Χρήστος Φασλής: Είναι η ώρα για την καθιέρωση της συνταγματικής προσφυγής & ενός συνταγματικού δικαστηρίου, θέμα που ετέθη και στην τελευταία αναθεώρηση του 2008;

Νίκος Αλιβιζάτος: Ο λόγος για τον οποίο η αφεντιά μου, αλλά και άλλοι συνάδελφοι είχαμε αντιταχθεί στην πρόταση για την ίδρυση του Συνταγματικού Δικαστηρίου δεν ήταν λόγος αρχής, αλλά διότι έχουμε ένα πολύ καλό δικαστήριο στην Ελλάδα το οποίο λέγεται Συμβούλιο της Επικρατείας, που έχει δώσει επαρκή δείγματα γραφής και μια παράδοση αρκετών δεκαετιών, τόλμης και ορθοφροσύνης. Στην πράξη, θα έλεγα ότι έχει μετεξελιχθεί σε Συνταγματικό Δικαστήριο. Οι υποθέσεις του Μνημονίου δείχνουν ότι και το ίδιο επιθυμεί να παίξει αυτόν το ρόλο. Όπως θα προσέξατε ίσως τυπικά προσεβλήθησαν κάποιες εγκύκλιοι ή κάποια εκτελεστικά διατάγματα, ενώ κατ'ουσίαν προσεβλήθησαν και οι εκτελεστικοί νόμοι. Παίζει λοιπόν το Συμβούλιο της Επικρατείας αυτόν το ρόλο. Και συνεπώς το ερώτημα είναι αν, έχοντας κάτι στο χέρι, θα ανοιχτούμε σε μία περιπέτεια Συνταγματικού Δικαστηρίου, με πολύ μεγάλη πιθανότητα να επιχειρηθεί η χειραγώγηση του από τα κόμματα για μία πολλοστή φορά στην ιστορία μας. Από την άλλη μεριά αντιλαμβάνομαι ότι είναι μια ελληνική ιδιαιτερότητα, αφού στις περισσότερες χώρες, η επίλυση των συνταγματικών διαφορών δεν ανατίθεται σε δικαστές καριέρας, αλλά σε προσωπικότητες που επιλέγονται από το πολιτικό σύστημα. Στην Ελλάδα με την κομματικοποίηση των πάντων δε σας κρύβω ότι φοβάμαι. Δηλαδή με το χέρι στην καρδιά θα σας έλεγα ότι θα ήμουν διστακτικός να θεσπίσουμε κάτι τέτοιο στη χώρα μας, χωρίς πολύ σοβαρή μελέτη.

Χρήστος Φασλής: Μήπως εχθρός είναι η άγνοια και αδιαφορία των πολιτών που παραδίδουν λευκή τη επιταγή το Σύνταγμα και τη δημοκρατία μας; Και τούτο εκμεταλλευόμενοι οι πολιτικοί το κόβουν και το ράβουν στα μέτρα τους;

Νίκος Αλιβιζάτος: Θα έλεγα πως δεν είναι ο πρωτεύων παράγων. Όταν χρησιμοποιώ τη λέξη «εχθροί» - και συμφωνώ μαζί σας ότι ίσως είναι και λίγο υπερβολική- εννοώ αυτούς που συνειδητά το παραβιάζουν, το παρακάμπτουν η προσπαθούν να αποφύγουν την εφαρμογή του. Αυτό που προσπαθώ να πω και σε αυτό το βιβλίο είναι ότι, στην Ελλάδα, οι «ανοιχτοί» εχθροί του Συντάγματος είναι πολύ λίγοι. Ακόμη και οι δικτάτορες μας Συντάγματα θέσπισαν.

Χρήστος Φασλής: Μήπως πρέπει να μεταβούμε σε θεσμούς άμεσης δημοκρατίας όπως η λαϊκή πρωτοβουλία-λαϊκή αρνησικυρία, τα δημοψηφίσματα και το θεσμό της ανάκλησης βουλευτή (recall) και να κατοχυρωθούν αυτοί και συνταγματικώς ίσως και στο σκληρό μη αναθεωρήσιμο πυρήνα του Συντάγματος; Δεδομένης και της χρεωκοπίας του ελληνικού κοινοβουλευτικού συστήματος ή αλλιώς του ελληνικού εκλογικευμένου κοινοβουλευτισμού;

Νίκος Αλιβιζάτος: Και πάλι με βλέπετε διστακτικό. Η ιστορία δείχνει ότι οι θεσμοί της άμεσης δημοκρατίας στη νεωτερικότητα προσφέρονται στους δημαγωγούς. Δηλαδή ένα 'ναι' και ένα 'όχι' είναι εύκολο να ειπωθούν, αλλά είναι πολύ λίγα τα προβλήματα που επιδέχονται λύση με ένα 'ναι' ή με ένα 'όχι'. Συνήθως τα προβλήματα είναι πολύ πιο μπερδεμένα. Για κάποιον δε σαν εμένα, που έκανα τις μεταπτυχιακές μου σπουδές στη Γαλλία, τα πράγματα είναι ακόμη πιο εύγλωττα: ξέρω τι σημαίνει εφαρμογή του δημοψηφίσματος στα χέρια λαϊκιστών δημαγωγών, όπως ήταν ο Ναπολέων Βοναπάρτης, αλλά και ο ανιψιός του, 50 χρόνια αργότερα. Μπορώ, λοιπόν, να σας διαβεβαιώσω ότι αυτοί οι δύο, για παράδειγμα, έδειξαν ότι η καθολική ψήφος δεν λειτουργεί πάντοτε υπέρ της δημοκρατίας. Από εκεί και πέρα αντιλαμβάνεστε ότι οι δημαγωγοί κατάφεραν να παρασύρουν τα πλήθη και τεράστιες πλειοψηφίες υπέρ τους, και στην πιο πρόσφατη ευρωπαϊκή ιστορία με τις τραγικές συνέπειες που ξέρετε. Υπαινίσσομαι βέβαια τον Χίτλερ που κατέλαβε νομότυπα την εξουσία, για να μη μιλήσω και για τον Μουσολίνι. Θα μου πείτε βέβαια, γιατί λέτε τόσο ακραία πράγματα; Γιατί η διεξαγωγή ενός δημοψηφίσματος -σε ένα περίπλοκο θέμα όπως είναι το μνημόνιο - προϋποθέτει μια τόσο διεξοδική συζήτηση και ανταλλαγή επιχειρημάτων που δύσκολα μπο-

ρεί κανείς να την εγγυηθεί.

Χρήστος Φασλής: Να υπάρχει σοβαρός και αυστηρός δημόσιος διάλογος. Οπότε τίθεστε αρνητικά διακείμενος;

Νίκος Αλιβιζάτος: Με πολλές πολλές επιφυλάξεις. Το ΠΑΣΟΚ π.χ. στην πρόταση αναθεώρησης το 2007 είχε κάνει ένα σωρό τέτοιες προτάσεις καλοδιατυπωμένες σημειωτέον, προς τις οποίες εγώ τουλάχιστον ήμουν αδύσπιστος. Ίσως η αρνησικυρία δια της συλλογής υπογραφών για ένα ήδη ψηφισμένο νομοσχέδιο, όπως συμβαίνει στην Ιταλία, που αφορά σε έναν συγκεκριμένο νόμο, ίσως να ήταν μία λύση.

Χρήστος Φασλής: Πόσο εύκολο είναι να γίνει τώρα μία Συντακτική Συνέλευση. Δηλαδή έστω ότι το καθημερινό δημοψήφισμα όπως προσφυώς αποκαλείται το έθνος, θέλει να αυτοδιαλυθεί και να μεταβεί σε καθεστώς αναρχίας ή θέλει να παλινорθώσει παλαιότερο πολίτευμα μπορεί να το κάνει χωρίς να ματώσει το προηγούμενο Σύνταγμα και την εξ αυτού συνταγματική τάξη;

Νίκος Αλιβιζάτος: Οι Αμερικανοί είναι οι πρώτοι διδάξαντες με τη διακήρυξη της Αμερικανικής Ανεξαρτησίας του Τζέφερσον του 1776, που λέει ότι είναι δικαίωμα της κάθε γενιάς να θεσπίζει το Σύνταγμά της και εάν το Σύνταγμα δεν επιτρέπει αλλαγές τότε υπάρχει το δικαίωμα αντίστασης και ξεσηκωμού. Ένας νομικός φυσικά θα σας πει ότι αυτή η ρήξη με την προηγούμενη νομιμότητα είναι εκτροπή. Από την άλλη μεριά, εάν τα πράγματα εξελιχθούν έτσι, ας πούμε ότι δημιουργείται ένα καινούριο κόμμα ή κάποιο από τα υφιστάμενα κατέβει στις εκλογές με σύνθημα 'Συντακτική Συνέλευση' και κερδίσει την πλειοψηφία, τότε η νέα Βουλή θα αυτοανακηρυχθεί σε Συντακτική και θα προχωρήσει στην κατάρτιση νέου Συντάγματος χωρίς να δεσμεύεται από τα προηγούμενα. Τόσο απλά...

Χρήστος Φασλής: Νομιμοποιείται δηλαδή εκ των προτέρων γιατί το 1974 η τότε de facto κυβέρνηση εθνικής ενότητας του Κ. Καραμανλή νομιμοποιήθηκε εκ των υστέρων.

Νίκος Αλιβιζάτος: Σκεφτείτε δηλαδή αυτή την κατάσταση να βγει ένα κόμμα με αυτό το σύνθημα και να πάρει την πλειοψηφία. Θα πρόκειται περί Συντακτικής Συνελεύσεως, οι νομικοί θα λέμε ότι πρόκειται για πραξικόπημα και όλοι οι άλλοι θα γελάνε...

Χρήστος Φασλής: Και να αποφεύγαμε τη συντακτική σίγουρα θα θέλαμε ένα λιγότερο πρωθυπουργοκεντρικό σύστημα. Αν θεωρήσουμε ότι το Σύνταγμα μας, δίνει καλή επιτάχυνση στην εκτελεστική εξουσία, της παρέχει και τα απαραίτητα 'φρένα' για να μην καθίσταται εκείνη ανεξέλεγκτη; Τα λεγόμενα θεσμικά αντίβαρα της εξουσίας (checks and balances).

Νίκος Αλιβιζάτος: Νομίζω ότι πρέπει να κάνουμε μια διάκριση: α) τα αντίβαρα καθεαυτά και β) οι μηχανισμοί ελέγχου και λογοδοσίας αφετέρου. Ας ξεκινήσουμε από τα ηπιότερα που είναι οι μηχανισμοί ελέγχου και λογοδοσίας. Στην Ελλάδα φοβάμαι ότι δεν έχουμε επαρκείς τέτοιους μηχανισμούς ενώπιον των οποίων η εκάστοτε κυβέρνηση να καλείται να λογοδοτεί για τις πράξεις και τις παραλείψεις της. Κάποια βήματα έγιναν με την ηλεκτρονική διακυβέρνηση, άλλαξε και ο Κανονισμός της Βουλής π.χ. γύρω από αυτά τα ζητήματα. Αλλά σε αντίθεση με άλλες χώρες που έχουν έντονο πρωθυπουργοκεντρισμό, όπως είναι η Μεγάλη Βρετανία, δεν έχουμε ανεξάρτητους, δηλαδή μη κομματικοποιημένους θεσμούς της κοινωνίας των πολιτών, που να αναγκάζουν την εκάστοτε πλειοψηφία να λογοδοτεί. Να μιλήσουμε για τα συνδικάτα είναι κομματικοποιημένα, να μιλήσουμε για τα Πανεπιστήμια είναι κομματικοποιημένα, να μιλήσουμε για τις ΑΔΑ φοβούμαι ότι η συνταγματοποίηση τους και αυτή οδήγησε στην αδρανοποίηση τους.

Χρήστος Φασλής: Καλό θα ήταν να μην είναι οι ΑΔΑ στο Σύνταγμα;

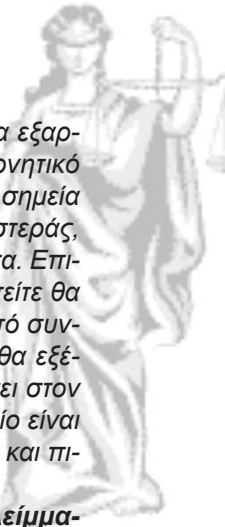
Νίκος Αλιβιζάτος: Στερνή μου γνώση να σε είχα πρώτα! Ήμουν υπέρ και λέγαμε ότι καλό είναι να μπουν στο Σύνταγμα. Όμως αυτό που συμβαίνει τώρα, να μην μπορεί δηλαδή να αναδειχθεί εδώ και ένα σχεδόν χρόνο Σύνεδρος του Πολίτη επειδή παίζεται ένα παιχνίδι, είναι τραγικό.

Χρήστος Φασλής: Από όσο θυμάμαι υπάρχει διευρυμένη πλειοψηφία επιλογής των επικεφαλής των ΑΔΑ;

Νίκος Αλιβιζάτος: Ναι αλλά υπ' αυτή την έννοια ψάχνουμε να βρούμε αυτόν που δεν 'ενοχλεί'. Έχουμε, δηλαδή απονεύρωση των ΑΔΑ... Υπ' αυτήν την έννοια και αυτό πρέπει να το ξαναδοούμε. Αυτοί είναι οι θεσμοί λογοδοσίας οι οποίοι λείπουν στη χώρα μας. Ασφαλώς απομένουν να γίνουν πολλά και για την ανεξαρτησία της Δικαιοσύνης, ξεκινήστε από το θέμα της επιλογής των προεδρείων των Ανωτάτων Δικαστηρίων.

Το άλλο θέμα είναι το θέμα των καθαυτών θεσμικών αντίβαρων, των οποίων η συναίνεση χρειάζεται για τη λήψη σημαντικών μέτρων. Εκεί π.χ. η Αριστερά λέει κάντε απλή αναλογική ώστε να

υπάρχει ένα δεύτερο ή ένα τρίτο κόμμα στην κυβέρνηση, από τη συναίνεση του οποίου θα εξαρτάται η ψήφιση ή η απόρριψη ενός μέτρου. Να το θεσμικό αντίβαρο: ένα δεύτερο κυβερνητικό κόμμα. Δεν με πείθει η εναλλακτική αυτή πρόταση διότι, εάν υπήρχε, θα διέβλεπε κανείς σημεία συγκλίσεων στον πολιτικό λόγο, ενώ πάρτε π.χ. ένα ένα τα κόμματα, και όχι μόνον της Αριστεράς, θα δείτε ότι συνήθως αντιμετωπίζουν τη λέξη συμβιβασμός με καχυποψία αν όχι με εχθρότητα. Επιπλέον οι παραδόσεις της χώρας μας δε μας ωθούν σε συμμαχικές κυβερνήσεις. Θα μου πείτε θα μπορούσε να υπάρξει το θεσμικό αντίβαρο της δεύτερης Βουλής. Για σκεφτείτε σήμερα, υπό συνθήκες κρίσεως, ένα δεύτερο νομοθετικό σώμα. Ο κόσμος θα αγανακτούσε. Προσωπικά θα εξέταζα, όσο και εάν αυτό σας φανεί παράξενο, μια τουλάχιστον αρμοδιότητα να ξαναγυρίσει στον ΠτΔ: η διάλυση της Βουλής, όχι βέβαια η παύση της κυβέρνησης μονομερώς, κάτι το οποίο είναι τελείως αντικοινοβουλευτικό, αλλά τη διάλυση της Βουλής θα τη σκεφτόμουν πολύ σοβαρά και πιθανόν και τη διενέργεια δημοψηφίσματος όπως προαναφέρατε.

Χρήστος Φασλής: Τι γνώμη έχετε για το λεγόμενο συνταγματικό έλεγχο του ελλείμματος και του χρέους; Στέκει συνταγματικά και μπορεί να οδηγήσει σε ουσιαστικό αποτέλεσμα;

Νίκος Αλιβιζάτος: Σε τεχνικό επίπεδο το βλέπω δύσκολο να μπορεί να εφαρμοστεί σε μια χώρα με διάχυτο έλεγχο της συνταγματικότητας. Στη Γερμανία όπου υπάρχει, υπάρχει Συνταγματικό Δικαστήριο. Δηλαδή ένα δικαστήριο που μπορεί να κάνει αυτό τον έλεγχο, εάν υποθέσουμε ότι είναι σκόπιμος. Σκεφτείτε π.χ. τον ειρηνοδίκη Καβάλας να κρίνει τη συνταγματικότητα ενός νόμου, διότι δεν υπάρχουν επαρκείς πιστώσεις για την εφαρμογή του. Αντιλαμβάνεστε ότι αυτό θα οδηγούσε σε παραλογισμούς. Αλλά ας υποθέσουμε ότι το εξετάζουμε σαν θέμα αρχής. Προσωπικά θα ήμουν πάρα πολύ επιφυλακτικός, άλλωστε και η εφαρμογή αυτού του μέτρου στη Γερμανία αυτό έχει δείξει. Θα ήμουν πάρα πολύ επιφυλακτικός να κρίνω έναν νόμο αντισυνταγματικό ή τη σύναψη μιας σημαντικής απόφασης στο πλαίσιο της ασκήσεως οικονομικής πολιτικής με νομικούς και όχι με πολιτικούς όρους. Θα προτιμούσα χίλιες φορές να υπάρχει ένας ανεξάρτητος θεσμός όπως π.χ. η Τράπεζα της Ελλάδος, η οποία να μπορεί να βγάλει κόκκινη κάρτα σε μία κυβέρνηση η οποία έχει ξεπεράσει τα όρια και όπου ο πολίτης βλέποντας τον και έχοντας του εμπιστοσύνη θα έβγαζε τα συμπεράσματα του για τους κυβερνώντες, παρά ένα δικαστή ο οποίος θα εκτόπιζε από την έννομη τάξη ένα νόμο...

Χρήστος Φασλής: Ακαδημαϊκή καριέρα ή πολιτική ή και τα δύο; Συνδυάζονται; Μπορεί ο πανεπιστημιακός να μεταβεί ομαλά στο πολιτικό πεδίο; Μπορεί με άλλα λόγια ο τεχνοκράτης να κυβερνήσει;

Νίκος Αλιβιζάτος: Εγώ έκανα την επιλογή στη ζωή μου. Και νομίζω ότι η επιλογή μου αυτή ήταν σαφής. Μη λέω βέβαια μεγάλες κουβέντες. Αύριο δεν ξέρει κανείς τι γίνεται. Η ζωή επιφυλάσσει εκπλήξεις. Και στην πολιτική μου έχει συμβεί πολλές φορές οι πιο απολίτικοι φίλοι μου να ασχολούνται με την πολιτική. Εγώ αντίστοιχα θεωρώ τον εαυτό μου πολύ πολιτικοποιημένο. Και να σας το πω ευθέως. Έχω πολύ συχνά την αίσθηση ότι οι συνταγματολόγοι που κάνουν πολιτική επικαλούνται νομικά επιχειρήματα για να θολώνουν τα πράγματα και όσοι συνταγματολόγοι μένουν στα νομικά επικαλούνται πολιτικά επιχειρήματα για να τα αποκαλύπτουν. Εν τέλει προσπαθώ να σας πω ότι αν τελικώς πιστεύεις στο συνταγματισμό είναι δύσκολο να κάνεις πολιτική.

Χρήστος Φασλής: Τι φταίει τελικά ενώ έχουμε σχεδόν σαράντα χρόνια ομαλού πολιτικού και συνταγματικού βίου και φθάσαμε εδώ; Μήπως βιώσαμε ένα φαρισαϊκά θεσμικό και οικονομικά νεοπλουτιστικό χρονικό διάστημα ως κοινωνία; Μήπως έχουμε ένα Σύνταγμα ευχολόγιο επί της ουσίας;

Νίκος Αλιβιζάτος: Νομίζω ότι για να απαντήσει σε αυτό το ερώτημα πρέπει κανείς να κάνει - όπως ευφυώς την έχει κάνει κάποιος συνάδελφος- διάκριση σε μικρή, μεσαία και μεγάλη διάρκεια. Στη μικρή διάρκεια, την τελευταία διετία 2007-9, εκεί νομίζω ότι η τότε κυβέρνηση είχε χάσει κάθε επαφή με την πραγματικότητα και πραγματικά είχε χάσει εντελώς το μπούσουλα. Η μεσαία διάρκεια είναι η Μεταπολίτευση, ιδίως δε μετά την ένταξή μας στην ΕΟΚ, το 1981, η οποία μας δημιούργησε την ψευδαίσθηση ότι γίναμε μέλη στο κλαμπ των πλουσιότερων και πιο ευημερουσών χωρών του κόσμου με αποτέλεσμα να θεωρείται φυσιολογικό να δανειζόμαστε, να δανείζεσαι, να δανείζεσαι χωρίς όριο, σε βάρος ενδεχομένως των επόμενων γενεών. Η μεγάλη διάρκεια είναι η νεώτερη ελληνική ιστορία όπου, όπως ήδη σας είπα, είχαμε ξανά τέτοιου είδους φαινόμενα. Δηλαδή η Ελλάδα είναι μια χώρα με έλλειψη παραδόσεως αντιβάρων, με πλειοψηφικό κοινοβουλευτισμό και άρα ο μόνος που μπορεί θεσμικά να αντισταθεί στη ροπή της κοινωνίας να ξοδεύει, να δανείζεται, να ζει πάνω από τις δυνάμεις της είναι ο Έλληνας πρωθυπουργός. Εάν ο Έλληνας πρωθυπουργός δεν έχει τη

εχεφροσύνη να πει το μεγάλο 'όχι', να βάλει εκείνος τα φρένα, τότε θα φύγουμε...Και το ερώτημα είναι αφού λοιπόν αυτή είναι η παράδοση μας, πρέπει να εκλέγουμε πρωθυπουργούς οι οποίοι να είναι σε θέση να πουν 'όχι', 'έως εδώ και μη παρέκει', και να υπάρχουν και κάποιες δικλείδες που ακόμη και εάν είχε την πρόθεση να ξεφύγει, να του ανάβουν κάποια κόκκινα λαμπάκια...

Χρήστος Φασλής: Υπάρχει ελπίς εν τέλει για τη χώρα μας και τους νέους ανθρώπους της; Και θα το πω ξεκάθαρα: η σημερινή κρίση είναι απότοκο λαθών της γενιάς των πατεράδων μας. Θέλετε να μείνουμε εδώ ή δίχως άλλο μας δείχνετε όλοι μαζί την έξοδο;

Νίκος Αλιβιζάτος: Κοιτάξτε: εγώ έχω ένα παιδί που ζει έξω και ένα παιδί που ζει μέσα. Και δεν σας κρύβω ότι ζω τις αγωνίες τους. Εκείνο που μπορώ να σας πω με μεγάλη σαφήνεια και με γνώση των συνεπειών αυτού που λέω, είναι ότι η χώρα μας έχει περάσει πιο δύσκολες στιγμές από αυτές που ζούμε σήμερα. Και τα κατάφερε: τέτοιες στιγμές ήταν ο Εμφύλιος, η Μικρασιατική Καταστροφή, για να μη μιλήσω για το 1897. Αυτές σας διαβεβαιώ είναι χειρότερες στιγμές από αυτές που ζούμε σήμερα, και λοιπόν τότε τα καταφέραμε. Το ερώτημα μου είναι: Θα μπορέσουμε να τα καταφέρουμε πάλι; Έχω την εντύπωση ότι η ιστορία διδάσκει πως στα δύσκολα βγάζουμε τον καλύτερο εαυτό μας, αντίθετα όταν χαλαρώσουμε ...

Χρήστος Φασλής: Τι θα συμβούλευε ένας νέος της γενιάς του Μάη του 68 στους νέους του μνημονίου και της ψηφιακής επανάστασης;

Νίκος Αλιβιζάτος: Είπατε εσείς την κρίσιμη λέξη προηγουμένως: ανοιχτοσύνη, βλέμμα προς τα έξω, καινοτομία και κυρίως να μη θεωρούμε τίποτα δεδομένο - όλα παίζονται...

Χρήστος Φασλής: Σας ευχαριστώ πάρα πολύ!

Νίκος Αλιβιζάτος: Να είστε καλά!

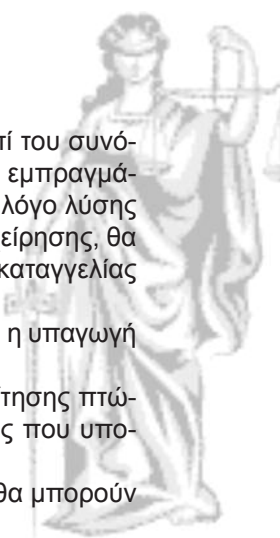
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ

«αρ. 99 ΠτωχΚ σε συνδ. με το αρ. 44 ν. 1892/1990»

Οικονομική κρίση, δύο λέξεις πλέον οι οποίες συνοδεύουν κάθε έκφανση της ζωής του Έλληνα και το ερώτημα που γεννάται είναι μέχρι πότε; Ως άμεσο αποτέλεσμα της οικονομικής κρίσης – πέραν αυτών που βιώνουμε καθημερινά – είναι η καθίζηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας μέσω του κυρίαρχου οργάνου της, των εταιρειών. Χρέος του Νομοθέτη κυρίως στο Εμπορικό Δίκαιο υπό το πρίσμα των ανωτέρω, είναι η διάγνωση των δεινών φαινομένων στην οικονομική δραστηριότητα και η δημιουργία νομοθετικού πλαισίου με σκοπό την εξάλειψη δυσλειτουργιών του συστήματος ακόμα και παροχή δεύτερης ευκαιρίας μέσω μιας αυστηρής διαδικασίας διασφάλισης και εξισορρόπησης των συμφερόντων πληττόμενων και μη από τις δυσμενείς οικονομικές συνθήκες. Προς αυτήν την κατεύθυνση, λοιπόν, φαίνεται πως κινήθηκε η τελευταία μεταρρύθμιση στο Πτωχευτικό Δίκαιο, η οποία πραγματοποιήθηκε με τον ν. 3588/2007 και εισήγαγε τη διαδικασία συνδιαλλαγής για τις προβληματικές επιχειρήσεις.

Η πραγματικότητα είναι ότι όλο και περισσότερες εταιρείες αιτούνται την προστασία του αρ. 99 επ. με κύριο όμως σκοπό, όπως έχει φανεί, να εκμεταλλευτούν τις πρόσκαιρες οφέλεις που τους παρέχονται (αναστολή μέσων εκτέλεσης) μέχρι το πέρας είτε επιτυχώς είτε ανεπιτυχώς της διαδικασίας συνδιαλλαγής και στην ουσία δεν επιτυγχάνεται η εξυγίανση της επιχείρησης για να μπορέσει να επιστρέψει στην αγορά έχοντας εξορθολογίσει τα οικονομικά της.

Ενόψει των παραπάνω φαίνεται πως υπάρχει πρόθεση να συνδυαστεί η υπάρχουσα διαδικασία συνδιαλλαγής με διατάξεις του αρ. 44 ν. 1892/1990. Συγκεκριμένα εισάγεται εκ νέου ο όρος της δέσμευσης των μη συναινούντων πιστωτών, όπως ακριβώς προβλεπόταν και στο άρθρο 44

ν. 1892/1990. Μάλιστα, διατηρείται ως απαιτούμενη πλειοψηφία το ποσοστό 60% επί του συνόλου των απαιτήσεων των πιστωτών, που θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει το 40% των εμπραγμάτως ασφαλισμένων. Επίσης, η μη τήρηση της συμφωνίας δεν θα αποτελεί αυτόματο λόγο λύσης της. Με το σκεπτικό ότι η αυτόματη λύση της συμφωνίας θα επιφέρει το τέλος της επιχείρησης, θα δίνεται στα δύο μέρη η δυνατότητα να θέσουν τη μη τήρηση των όρων της ως λόγο καταγγελίας της συμφωνίας ή ως διαλυτική αίρεση.

Μια πολύ σημαντική αλλαγή θα είναι ότι στο ανανεωμένο άρθρο 99 θα επιτρέπεται η υπαγωγή και των οφειλετών που βρίσκονται ήδη σε παύση πληρωμών.

Εφόσον γίνει αποδεκτή η υπαγωγή στη διαδικασία εξυγίανσης, η εξέταση της αίτησης πτώχευσης θα αναστέλλεται, όπως θα αναστέλλεται και η εξέταση αιτήσεων πτώχευσης που υποβάλλονται είτε από πιστωτές είτε από τον εισαγγελέα Πρωτοδικών.

Σημειώνεται, ότι για τις επιχειρήσεις των οποίων οι αιτήσεις **εκκρεμούν**, οι ίδιες θα μπορούν να επιλέξουν μεταξύ των παλαιών και των νέων διατάξεων.

Με στόχο την εξασφάλιση της μεγαλύτερης δυνατής ευελιξίας, δίνεται η δυνατότητα στους αντισυμβαλλόμενους να καταλήξουν σε συμφωνία χωρίς επίσημη διαδικασία διαπραγματεύσεων, όπως προέβλεπε και το άρθρο 44. Είναι προφανές ότι στις περιπτώσεις που είναι δυνατή η επίτευξη συμφωνίας με εμπιστευτικές διαπραγματεύσεις, τα μέρη θα την προτιμήσουν, αφού με τον τρόπο αυτό ο οφειλέτης δεν χρειάζεται να δηλώσει στην αγορά τα οικονομικά του προβλήματα, δημιουργώντας το ανάλογο κλίμα αβεβαιότητας.

Όσον αφορά την επίσημη διαπραγμάτευση δίνονται δύο δυνατότητες: α) Η απευθείας σύναψη συμφωνίας από τους πιστωτές και β) σε περίπτωση που υπάρχει μεγάλος αριθμός πιστωτών, η σύγκληση συνέλευσης των πιστωτών.

Ιδιαίτερα σημαντικό είναι το ότι ακόμα και αν τα δύο μέρη έχουν έλθει σε συμφωνία μετά την πάροδο της προθεσμίας, μπορούν να ζητήσουν την άμεση επικύρωσή της. Την ίδια στιγμή θα δίνεται η δυνατότητα διορισμού ειδικού εντολοδόχου, ο οποίος μπορεί να φανεί ιδιαίτερα χρήσιμος για τη διαφύλαξη της περιουσίας του οφειλέτη.

Επίσης θα προβλέπεται ότι τα δικαστήρια θα έχουν κεντρικό ρόλο σε όλη τη διάρκεια της διαδικασίας. Σε αυτό το πλαίσιο ορίζεται ότι το αρμόδιο πτωχευτικό δικαστήριο δικάζει με τη διαδικασία της εκουσίας δικαιοδοσίας και οι αποφάσεις του κατ' αρχήν δεν υπόκεινται σε ένδικα μέσα. Δηλαδή δίνεται η εξουσία στο δικαστήριο να προσαρμόζει τη διαδικασία, με την οποία δικάζει, στις ανάγκες και στις ιδιορρυθμίες της δικαζόμενης υπόθεσης.

Ακόμα, στην περίπτωση που δεν επικυρώνεται η συμφωνία εξυγίανσης, οι λόγοι που οδήγησαν σε αυτή την απόφαση θα απαριθμούνται. Με τον τρόπο αυτό παρέχεται η εξουσία στο δικαστήριο αντί της απόρριψης της αίτησης, να ζητήσει την παροχή διευκρινίσεων ή την τροποποίηση της συμφωνίας, ώστε αν υπάρχει η δυνατότητα αυτή να διασώζεται.

Τέλος, στις περιπτώσεις που η συμφωνία προβλέπει τη μεταβίβαση της επιχείρησης σε τρίτο πρόσωπο, θα δίνεται η δυνατότητα σε αυτόν που αποκτά την επιχείρηση να αναλάβει και ορισμένες από τις υποχρεώσεις του οφειλέτη. Δηλαδή ο νέος ιδιοκτήτης θα μπορεί να επιλέξει αν θέλει να αναλάβει και μέρος των οφειλών της επιχείρησης.

Δημήτρης Κ. Λιακόπουλος

Δικηγόρος

Υιοθεσία Ανηλίκων μέσω Μονάδων Κοινωνικής Φροντίδας

Ο θεσμός της υιοθεσίας είναι, ίσως, ένας από αυτούς που τα τελευταία χρόνια απασχολούν την κοινωνική και πολιτειακή ζωή της χώρας μας, καθώς αποτελεί, πλέον, μία από τις πιο συνηθισμένες πρακτικές που ακολουθείται στις περιπτώσεις των ατόμων που, είτε εντός είτε εκτός γάμου, επιθυμούν να αποκτήσουν παιδί.

Ωστόσο, αν και ο θεσμός αυτός είναι πια ευρέως γνωστός, πολλοί λίγοι - ακόμη και από τον δικό μας κλάδο - γνωρίζουν τον τρόπο με τον οποίο μπορεί κάποιος να υιοθετήσει παιδί μέσω μίας Μονάδας Κοινωνικής Φροντίδας.

Στόχος μου, λοιπόν, είναι μέσω από το άρθρο αυτό να περιγράψω επιγραμματικά τη διαδικασία που πρέπει να ακολουθηθεί σε αυτές τις περιπτώσεις.

Αρχικά, όταν μιλάμε για Μονάδες Κοινωνικής Φροντίδας, εννοούμε κρατικά ιδρύματα, στα οποία οδηγούνται, μετά από εισαγγελική, συνήθως, παρέμβαση, παιδιά που έχουν κακοποιηθεί ή παιδιά που προέρχονται από διαταραγμένες οικογενειακές συνθήκες. Ενδεικτικά, αξίζει να αναφέρω ότι Μονάδες Κοινωνικής Φροντίδας της Αττικής είναι το Αναρρωτήριο Πεντέλης (πρώην ΠΙΚΠΑ), η Παιδόπολη Άγιος Ανδρέας και το Κέντρο Βρεφών Μητέρα.

Στα ιδιαζόντως σοβαρά περιστατικά κακοποίησης ή στις περιπτώσεις που υπάρχει ιδιαίτερα βεβαρημένο παρελθόν των γονέων, ο Εισαγγελέας ανηλίκων με αίτησή του, που δικάζεται κατά τη διαδικασία της εκουσίας δικαιοδοσίας ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου ζητεί την αφαίρεση του συνόλου της επιμέλειας ή της άσκησης της γονικής μέριμνας και την ανάθεσή της στις ως άνω αναφερόμενες Μονάδες (σύμφωνα με τα άρθρα 1532, 1533 επ. Α.Κ και 121 του ΕισΝΑ.Κ., όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 31 του Ν 2447/1996).

Έπειτα, οι Μονάδες αυτές προχωρούν στην αποκατάσταση των παιδιών που οδηγούνται εκεί, μέσω των θεσμών της αναδοχής και της υιοθεσίας.

Τα άτομα που ενδιαφέρονται να υιοθετήσουν παιδί απευθύνονται σ' αυτές τις Μονάδες και με διάφορα κριτήρια που έχουν τεθεί από ειδικές επιτροπές, αλλά και από τον ίδιο τον νόμο (άρθρο 1543 - 1547 ΑΚ), αξιολογούνται και καταλαμβάνουν θέσεις σε λίστες αναμονής. Στο σημείο αυτό αξίζει να αναφέρουμε ότι γίνονται προσπάθειες αλλαγής του νόμου βάσει του οποίου διασφαλίζονται νομικά οι υιοθεσίες, με σκοπό να επιταχυνθεί η όλη διαδικασία, να μειωθεί ο χρόνος που πρέπει να περιμένει κανείς για μία υιοθεσία (σήμερα πλησιάζει τα 4 με 5 έτη) και να εξαλειφθεί το φαινόμενο των παράνομων υιοθεσιών.

Στη συνέχεια, και αφού ένα ζευγάρι κριθεί κατάλληλο για την υιοθεσία από την Μονάδα στην οποία έχει ανατεθεί η επιμέλεια του ανηλίκου, αρχίζουν οι διαδικασίες της υιοθεσίας.

Ο πληρεξούσιος δικηγόρος των θετών γονέων αναλαμβάνει να ετοιμάσει την αίτηση της υιοθεσίας, που δικάζεται κατά τη διαδικασία της εκουσίας δικαιοδοσίας ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου, η οποία πρέπει να κοινοποιηθεί και στον Εισαγγελέα.

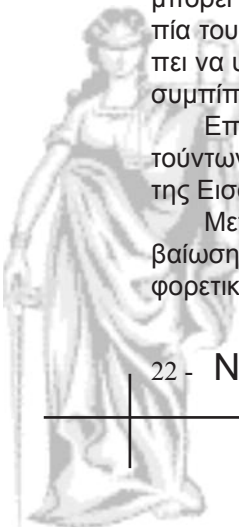
Στην αίτηση πρέπει να γίνεται μνεία για την πλήρωση στο πρόσωπο των υιοθετούντων όλων των στοιχείων που απαιτεί ο νόμος (άρθρα 1543 - 1547 ΑΚ).

Στο σημείο αυτό αξίζει να αναφέρω ότι η ίδια η Μονάδα, και πιο συγκεκριμένα οι κοινωνικοί λειτουργοί που εργάζονται σ' αυτήν, πραγματοποιεί τον έλεγχο για την καταλληλότητα των υποψήφιων θετών γονέων και συντάσσει έκθεση, την οποία ο πληρεξούσιος των θετών γονέων προσκομίζει στη δίκη της υιοθεσίας.

Μία σημαντική λεπτομέρεια είναι ότι ο πληρεξούσιος δικηγόρος των αιτούντων θετών γονέων μπορεί να χρησιμοποιήσει στην αίτησή του ψευδή στοιχεία με σκοπό να διαφυλάξει την ισορροπία του ανηλίκου στο νέο του περιβάλλον. Αν, όμως, χρησιμοποιηθούν ψευδή στοιχεία, θα πρέπει να υπάρχει βεβαίωση ταυτοπροσωπίας του Πρωτοδικείου για να φαίνεται ότι οι υιοθετούντες συμπίπτουν με τα πρόσωπα που εμφανίζονται στην αίτηση.

Επιπροσθέτως, ο πληρεξούσιος δικηγόρος πρέπει να προσκομίσει τα ποινικά μητρώα των αιτούντων με σκοπό να αποδείξει ότι δεν έχουν καταδικαστεί για κάποιο έγκλημα και πιστοποιητικό της Εισαγγελίας που να αποδεικνύει ότι δεν διώκονται ως φυγόδικοι ή φυγόποιοι.

Μετά τη συζήτηση της υπόθεσης πρέπει ο συνήγορος των αιτούντων να προσκομίσει πάλι βεβαίωση ταυτοπροσωπίας. Εδώ πρέπει να αναφέρω ότι αν ο ανήλικος ή οι θετοί γονείς έχουν διαφορετική ιθαγένεια ο δικηγόρος πρέπει να προσκομίσει και το δικαίο της χώρας αυτής και αν οι

διατάξεις αυτού είναι διαφορετικές των ελληνικών, υπερισχύουν οι τελευταίες.

Τέλος, αφού εκδοθεί η απόφαση της υιοθεσίας, κοινοποιείται στον Εισαγγελέα και αφού περάσουν τριαντά (30) μέρες και καταστεί τελεσίδικη, οι θετοί γονείς μπορούν να πάρουν πιστοποιητικό τελεσίδικίας και μαζί με νέα βεβαίωση ταυτοπροσωπίας να διαγράψουν τον ανήλικο από την μερίδα δημοτολογίου των φυσικών γονέων και να τον εγγράψουν στη δική τους μερίδα.

Αυτές, λοιπόν, είναι οι προϋποθέσεις που τίθενται από τον νόμο για την υιοθεσία ενός ανήλικου που φιλοξενείται σε μία Μονάδα Κοινωνικής Φροντίδας. Ελπίζω οι αναγνώστες του άρθρου μου να συνειδητοποιήσαν τη σημασία της υιοθεσίας και να κατανόησαν τη διαδικασία της. **Εύχομαι, όμως, με όλη μου την ψυχή ο θεσμός αυτός να διαδοθεί περισσότερο και τα παιδιά να φιλοξενούνται μόνο στις μονάδες αυτές και όχι να καταλήγουν να ζουν εκεί μέχρι την ενηλικίωσή τους ή κάποια από αυτά να ζουν εκεί για όλη τους τη ζωή.**

Βάνια Παπαδοπούλου
Ασκούμενη Δικηγόρος Αθηνών

Πληροφορίες:

- **Αναρρωτήριο Πεντέλης: τηλ. 213-2059800**
- **Παιδόπολη Άγιος Ανδρέας: τηλ. 210-9838168**
- **Κέντρο Βρεφών Μητέρα: τηλ. 213-2015700**

Η ΑΙΤΗΣΗ ΔΙΟΡΘΩΣΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ

Με την άσκηση του ενδικοφανούς βοηθήματος της αίτησης διόρθωσης απόφασης, που προβλέπεται στα άρθρα 315 – 320 ΚΠολΔ, σκοπεύεται η αποκατάσταση ακούσιων και συνήθως μικρής σημασίας σφαλμάτων ή ελλείψεων που παρεισέφρησαν σε αυτήν κατά τη σύνταξη του σχεδίου της. Η διόρθωση είναι σύννομη όταν δεν αλλοιώνει την έννοια της απόφασης, ούτε προσβάλλει το δεδικασμένο που απορρέει από αυτήν.

Σε αίτηση διόρθωσης υπόκειται κάθε απόφαση, ανεξάρτητα από το βαθμό της δικονομικής της ωριμότητας, ενώ οι διατάξεις εφαρμόζονται ανάλογα και για τη διαταγή πληρωμής. Διορθωτέα είναι η απόφαση αν από παραδρομή κατά τη σύνταξη περιέχονται λάθη γραφικά ή λογιστικά ή το διατακτικό διατυπώθηκε κατά τρόπο ελλιπή ή ανακριβώς. Η παραδρομή θα πρέπει να είναι πρόδηλη, δηλαδή να προκύπτει αμέσως από το κείμενο της απόφασης ή από τα διαδικαστικά έγγραφα της δικογραφίας. Τα λάθη του δικαστηρίου μπορεί να εντοπίζονται σε οποιοδήποτε σημείο της απόφασης: στο προεισαγωγικό, στο αιτιολογικό – σκεπτικό ή ακόμη και στο διατακτικό της.

Η αίτηση για διόρθωση ασκείται από διάδικο της δίκης στην οποία εκδόθηκε η διορθωτέα απόφαση. Κατατίθεται με ιδιαίτερο δικόγραφο στη γραμματεία του δικαστηρίου που την εξέδωσε. Πάντως υποστηρίζεται και η άποψη ότι παράλληλα αρμόδιο να διατάξει τη διόρθωση πρωτόδικης απόφασης είναι το Εφετείο, αν απορρίψει ως ουσία αβάσιμη την έφεση κατά αυτής, με την σκέψη ότι στην απόφασή του ενσωματώνεται σιωπηρά η πρωτοβάθμια (ΕφΘεσσαλ 912/1999, Αρμ 1999.1100). Η διάταξη του άρθρου 315 ΚΠολΔ προβλέπει και τη δυνατότητα αυτεπάγγελτης κίνησης της διαδικασίας. Η υποβολή της αίτησης διόρθωσης δεν υπόκειται σε χρονικό περιορισμό.

Ως προς το περιεχόμενο, για το ορισμένο αξιώνεται να περιλαμβάνονται τα στοιχεία του άρθρου 118 ΚΠολΔ και να εξειδικεύονται τα σημεία στα οποία εντοπίζονται λάθη, παραλείψεις, ανακρίβειες. Η νομολογία και η κρατούσα στη θεωρία θέση αρνούνται να αποδώσουν στην αίτηση διόρθωσης τις συνέπειες που έχει η άσκηση της αγωγής κατά το άρθρο 221 παρ. 1 ΚΠολΔ. Η αίτηση διόρθωσης δεν δημιουργεί εκκρεμοδικία, ούτε διακόπτει την παραγραφή, όπως επιβεβαιώ-

θηκε και πρόσφατα (ΑΠ 3/2010, ΕφΑΔ 2010.334).

Με τη διάταξη του άρθρου 318 παρ. 1 ΚΠολΔ ορίζεται ότι η συζήτηση στο ακροατήριο γίνεται κατά τη διαδικασία με την οποία εκδόθηκε η απόφαση και προβλέπεται ως υποχρεωτική η κλήτευση όλων όσοι είχαν την ιδιότητα του διαδίκου στη δίκη που εκδόθηκε η διορθωτέα απόφαση, 8 ημέρες πριν από τη συζήτηση, προκειμένου να εξασφαλιστεί το δικαίωμα της εκατέρωθεν ακρόασης.

Η διάταξη του άρθρου 315 ΚΠολΔ κάνει λόγο για διόρθωση με «νέα» απόφαση. Η έννοια του όρου «νέα» ερμηνεύεται μεν ως απόφαση με νέο αριθμό και οριστική, που, όμως, δεν αποκτά αυτοτέλεια έναντι της διορθωθείσας. Αντιθέτως, αποτελεί εξαρχής περιεχόμενο εκείνης και δεν μπορεί να νοηθεί ως αυθύπαρκτη. Διορθωθείσα και διορθωτική αποτελούν ενιαίο και αδιάσπαστο σύνολο, ενώ τα έννομα αποτελέσματα της διορθωτικής ανατρέχουν στο χρόνο δημοσίευσης της απόφασης που διορθώθηκε, κατά το άρθρο 320 ΚΠολΔ. Ο κανόνας της ενότητας διασπάται μόνο στην περίπτωση του άρθρου 319 ΚΠολΔ, το οποίο προβλέπει την άσκηση ενδίκου μέσου κατά της διορθωτικής απόφασης, εκτός από ανακοπή ερημοδικίας, για σφάλματα που αποδίδονται σε αυτήν και όχι στην διορθωτέα.

Αθηνά Χριστοπούλου
Δικηγόρος, ΠΜΣ Αστικού Δικαίου & Πολιτικής Δικονομίας

Η δυνατότητα έκδοσης Διαταγής Πληρωμής στο πλαίσιο του άρ. 10 §20 ν. 2251/1994 «για την προστασία του καταναλωτή»

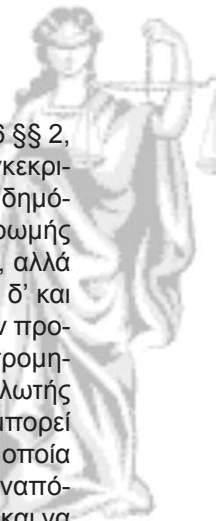
Από τις σπουδαιότερες μεταβολές που επέφερε στο ζήτημα της συλλογικής προστασίας ο ν. 3587/2007, που τροποποίησε το ν. 2251/1994 «για την προστασία του καταναλωτή», είναι η προσθήκη της δυνατότητας των καταναλωτών να ζητούν την έκδοση διαταγής πληρωμής με βάση απόφαση που εκδίδεται επί συλλογικής αγωγής ενώσεων καταναλωτών.

Ειδικότερα, με τη διάταξη της §20 υποπαρ. 2 του άρθρου 10 ν. 2251/1994, όπως τροπ. από το ν. 3587/2007, παρέχεται η ευχέρεια στον ζημιωθέντα καταναλωτή να ζητήσει, επικαλούμενος αμετάκλητη δικαστική απόφαση επί συλλογικής αγωγής ενώσεων καταναλωτών, **την έκδοση διαταγής πληρωμής** για την απαίτησή του εφόσον αυτή είναι «εκκαθαρισμένη ή μπορεί ευχερώς να εκκαθαρισθεί» και εφόσον «αποδεικνύεται και

με κάθε ιδιωτικό έγγραφο το οποίο, ως εκ του είδους ή της συνήθειας της συναλλαγής, χορηγείται ως απόδειξη στους καταναλωτές». Με τη ρύθμιση αυτή ο νομοθέτης επιχείρησε να βελτιώσει την αποτελεσματικότητα της παρεχόμενης στους καταναλωτές ένδικης προστασίας. Πράγματι, με τα μέχρι πρότινος παρεχόμενα μέσα συλλογικής προστασίας, ο μεμονωμένος καταναλωτής, ακόμη και στην περίπτωση που είχε ήδη εκδοθεί τελεσίδικη απόφαση σε συλλογική αγωγή και έκρινε π.χ. έναν όρο ως καταχρηστικό, δεν είχε τη δυνατότητα να ικανοποιηθεί για τη ζημία που υπέστη, χωρίς να διεξάγει άλλη δίκη σε ατομικό αυτή τη φορά επίπεδο. Με την επιλογή της ειδικής διαδικασίας της έκδοσης διαταγής πληρωμής, παρέχεται με βεβαιότητα γρήγορη προστασία στους καταναλωτές, καθώς οι τελευταίοι αποκτούν μέσα σε ελάχιστο χρόνο εκτελεστό τίτλο, η απόκτηση του οποίου μέσω άσκησης ατομικής αγωγής καθυστερεί σημαντικά και επιβαρύνει τον καταναλωτή με μεγαλύτερα δικαστικά έξοδα.

Ωστόσο, η ως άνω ρύθμιση έχει δεχτεί έντονη κριτική από τη θεωρία, καθώς δεν εναρμονίζεται προς τις τασσόμενες στα άρθρα ΚΠολΔ 623 επ. γενικές προϋποθέσεις για την έκδοση δια-

ταγής πληρωμής³. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων ΚΠολΔ 623 και 626 §§ 2, 3, η έκδοση διαταγής πληρωμής προϋποθέτει χρηματική απαίτηση εκκαθαρισμένη για συγκεκριμένο οφειλόμενο ποσό, η ύπαρξη και το ύψος της οποίας θα πρέπει να αποδεικνύονται με δημόσιο ή ιδιωτικό έγγραφο. Με άλλα λόγια, το απαιτούμενο για την έκδοση της διαταγής πληρωμής δημόσιο ή ιδιωτικό έγγραφο πρέπει να αποδεικνύει όχι μόνο την αιτία για την έκδοσή της, αλλά επακριβώς και το αιτούμενο ποσό. Αντίθετα, με βάση το γράμμα του άρθρου 10 §16 περ. δ' και §20, η αμετάκλητη απόφαση, που έχει εκδοθεί με διαδίκους την ένωση καταναλωτών και τον προμηθευτή θα αποδεικνύει το παράνομο και το υπαίτιο της συμπεριφοράς που επέδειξε ο προμηθευτής, δηλαδή το νόμιμο λόγο ευθύνης του, ενώ το παραστατικό, που θα κατέχει ο καταναλωτής θα αποδεικνύει τη συναλλακτική του σχέση με τον προμηθευτή. Αυτό, όμως, που δεν θα μπορεί να αποδειχτεί προκειμένου να εκδοθεί διαταγή πληρωμής, είναι το ύψος της απαίτησης, η οποία είναι ανεκκαθάριστη. Η φράση «*μπορεί ευχερώς να εκκαθαριστεί*» οδηγεί στη σκέψη ότι εναπόκειται στον δικαστή να προβαίνει σε εκκαθάριση της απαίτησης, εφόσον αυτό είναι ευχερές και να κρίνει *in concreto*, εάν τα έγγραφα που προσκομίζει ο αιτών καταναλωτής ικανοποιούν την ανάγκη για έκδοση της διαταγής πληρωμής. Κάτι τέτοιο, όμως, έρχεται σε αντίθεση με την θεμελιώδη αρχή που ισχύει στη διαδικασία έκδοσης διαταγής πληρωμής και δέχεται κάμψη της υποχρέωσης για προηγούμενη ακρόαση του οφειλέτη μόνο σε περιπτώσεις έγγραφης προαποδείξεως, άρα και επίκλησης του ακριβούς ύψους της οφειλής εκ μέρους του δικαιούχου.

Ήδη σήμερα, 4 χρόνια μετά την εισαγωγή της ως άνω δυνατότητας με το ν. 3587/2007, δεν έχει εκδοθεί καμία τέτοια διαταγή πληρωμής από τα ελληνικά δικαστήρια, ενδεικτικό της αδυναμίας πρακτικής εφαρμογής της συγκεκριμένης ρύθμισης. Το κίνητρο - ανάγκη που οδήγησε το νομοθέτη στη θέσπιση της συγκεκριμένης δυνατότητας είναι προδήλως υπαρκτό, ωστόσο, τελικός στόχος δεν μπορεί παρά να είναι η πρακτική αξία μιας τέτοιας ρύθμισης. Συνεπώς, οι σχετικές διατάξεις χρήζουν περαιτέρω επεξεργασίας και τροποποίησης, ώστε δια της πρακτικής εφαρμογής τους, να επιτελούν τελικά το σκοπό για τον οποίο θεσπίστηκαν.

Μαρία-Ελλη Δαγκάκη
Δικηγόρος

---

³Βλ. Απαλαγάκη Χ., σε Δίκαιο Προστασίας Καταναλωτή (επιμ.: Αλεξανδρίδου Ε.), 2008, σ. 580 • Δέλλιο Γ., *Digesta* 2008, σ. 13.

Η νομοθετική ρύθμιση της «μη ζητηθείσας επικοινωνίας»

Σε μια εποχή αμιγώς καταναλωτική όπου πληθώρα προϊόντων και υπηρεσιών κατακλύζουν την αγορά με τους παραγωγούς και τις επιχειρήσεις να επιζητούν εναγωνίως αύξηση των πωλήσεών τους και διαρκή διείσδυση σε νέες και ευρύτερες ομάδες καταναλωτών, οι νέες τεχνολογικές μέθοδοι καθίστανται σύμμαχοι των ανωτέρω προς την κατεύθυνση αυτή. Η τηλεομοιοτυπία και το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, τα γνωστά σε όλους μας fax και e-mail αντίστοιχα, καθώς και τα δίκτυα κινητής τηλεφωνίας και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (π.χ. facebook) παρέχουν σε εταιρίες και επιχειρήσεις τη δυνατότητα μαζικής αποστολής μηνυμάτων με στόχο την εμπορική προώθηση προϊόντων ή υπηρεσιών, καθώς και την εξυπηρέτηση διάφορων διαφημιστικών σκοπών. Η πρακτική της απο-

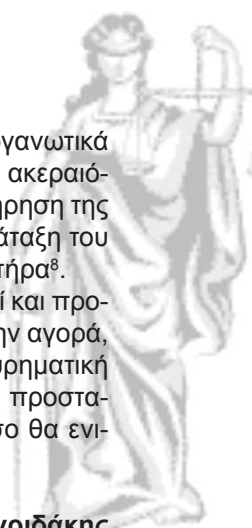
στολής τέτοιων μηνυμάτων καθίσταται νομικά σημαντική από τη σκοπιά του δικαίου της προστασίας των προσωπικών δεδομένων¹ από τη στιγμή κατά την οποία δεν έχει προηγηθεί η συγκατάθεση του αποδέκτη τους.

Στην Ελλάδα η - κατά τον επικρατήσαντα όρο - αποκαλούμενη «αζήτητη ηλεκτρονική επικοινωνία»² ρυθμίζεται από τη διάταξη του άρθρου 11 του νόμου 3471/2006 για την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, βάσει και της ευρωπαϊκής Οδηγίας 2002/58/EK. Ειδικότερα, το άρθρο 11 του ως άνω νόμου με τίτλο «Μη ζητηθείσα επικοινωνία» ορίζει (έπειτα και από την τροποποίησή του διά του άρθρου 16 του νόμου 3917/2011) στην παράγραφο 1 τα εξής: «*Η χρησιμοποίηση αυτόματων συστημάτων κλήσης, ιδίως με χρήση συσκευών τηλεομοιοτυπίας (φαξ) ή ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, και γενικότερα η πραγματοποίηση μη ζητηθείσων επικοινωνιών με οποιοδήποτε μέσο ηλεκτρονικής επικοινωνίας, με ή χωρίς ανθρώπινη παρέμβαση, για σκοπούς απευθείας εμπορικής προώθησης προϊόντων ή υπηρεσιών και για κάθε είδους διαφημιστικούς σκοπούς, επιτρέπεται μόνο αν ο συνδρομητής συγκατατεθεί εκ των προτέρων ρητώς*». Κατά συνέπεια, η αποστολή κάθε ηλεκτρονικού μηνύματος της οποίας δεν έχει προηγηθεί η λήψη της ρητής συγκατάθεσης³ του παραλήπτη του⁴ συνιστά παράνομη πρακτική.

Εξαίρεση καθιερώνει η τρίτη παράγραφος του άρθρου 11 του ίδιου νόμου για την περίπτωση στην οποία τα στοιχεία επικοινωνίας του παραλήπτη αποκτήθηκαν από τον αποστολέα με τρόπο νόμιμο. Σύμφωνα με τη νομοθετική πρόβλεψη, τέτοια περίπτωση συντρέχει μόνον όταν τα στοιχεία αποκτήθηκαν στο πλαίσιο παρόμοιας, προηγούμενης συναλλαγής, κυρίως πώλησης παρόμοιων προϊόντων ή υπηρεσιών. Ωστόσο, και υπό αυτή την προϋπόθεση, ο νόμος απαιτεί επιπρόσθετα να παρέχεται στον παραλήπτη κατά τρόπο σαφή και ευδιάκριτο η δυνατότητα να αρνηθεί (χωρίς οποιοδήποτε κόστος⁵) την περαιτέρω λήψη μηνυμάτων⁶. Παράλληλα, οι αποστολείς κάθε μηνύματος ηλεκτρονικού ταχυδρομείου με διαφημιστικό περιεχόμενο πρέπει να φροντίζουν ώστε η εμφανιζόμενη διεύθυνση αποστολέα να είναι έγκυρη και να αναγράφει ευδιάκριτα και με σαφήνεια την ταυτότητα του τελευταίου ή του προσώπου προς όφελος του οποίου γίνεται η αποστολή. Δεν πρέπει επίσης να παραβλέπονται και οι ρυθμίσεις των άρθρων 5 και 6 του π.δ. 131/2003 (το οποίο αφορά νομικά ζητήματα υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας στην εσωτερική αγορά), σύμφωνα με τις οποίες στην περίπτωση μηνυμάτων ηλεκτρονικού ταχυδρομείου που αφορούν την εμπορική προώθηση αγαθών ή υπηρεσιών, υφίσταται περαιτέρω υποχρέωση του αποστολέα να αναφέρει στο θέμα του μηνύματος που αποστέλλει τον εμπορικό χαρακτήρα του περιεχομένου του.

Λαμβανομένου, τέλος, υπόψη του γεγονότος πως η νόμιμη συλλογή των προαναφερθέντων στοιχείων (ηλεκτρονικών διευθύνσεων, τηλεφωνικών αριθμών κτλ) χαρακτηρίζεται ως επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα εμπίπτουσα στις διατάξεις του νόμου 2472/1997⁷, οι αποστολείς των ως άνω μηνυμάτων και υπεύθυνοι επεξεργασίας οφείλουν να εξασφαλίζουν στα υποκείμενα των δεδομένων δυνατότητα πρόσβασης σε αυτά, καθώς και δυνατότητα διόρθωσης κατόπιν αίτησής τους, εφόσον υπάρχουν σφάλματα στις καταχωρίσεις ή επιδιώκεται η επικαιροποίηση των υφιστάμενων στοιχείων. Η παράλληλη ιδιότητα του αποστολέα και ως υπεύθυνου επε-

ξεργασίας του επιβάλλει την υποχρέωση να λαμβάνει όλα τα απαραίτητα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα για την ασφάλεια του αρχείου ή αλλιώς τη διαφύλαξη της εμπιστευτικότητας, της ακεραιότητας και της διαθεσιμότητας των τηρούμενων από αυτών δεδομένων. Αρμόδια για την τήρηση της νομιμότητας, τη λήψη καταγγελιών και την επιβολή προστίμων είναι, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 21 του νόμου 2472/1997, η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα⁸.

Σε συνθήκες οικονομικής κρίσης το μόνο βέβαιο είναι πως οι κάθε είδους παραγωγοί και προμηθευτές προϊόντων και υπηρεσιών θα επιχειρήσουν να αυξήσουν την επιρροή τους στην αγορά, επιζητώντας αύξηση των διαρκώς μειούμενων κερδών τους. Κάθε ενέργειά τους, όσο ευρηματική και αν είναι, δεν μπορεί παρά να είναι θεμιτή υπό τον όρο τήρησης της νομιμότητας και προστασίας των δικαιωμάτων του καταναλωτή, τα οποία όσο δέχονται διαρκή πλήγματα, τόσο θα ενισχύονται με ρυθμίσεις όπως είναι αυτή που αναπτύξαμε παραπάνω.

Ιωάννης Χαρίτ. Καλογριδάκης
Δικηγόρος

ΜΔΕ Αστικού Δικαίου
Υποψήφιος Διδάκτωρ Νομικής Πανεπιστημίου Αθηνών

---

¹ Να σημειωθεί πως σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει συσταθεί ως δίκτυο επαφής των αρμόδιων αρχών της Ευρώπης για το spam η ομάδα CNSA της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα συμμετέχει στην ομάδα ως ο αρμόδιος για το spam φορέας στην Ελλάδα, σύμφωνα με το νόμο 3471/2006. Η ομάδα αυτή έχει, μεταξύ άλλων, υιοθετήσει κείμενο συνεργασίας των αρμόδιων Αρχών της Ε.Ε. για την καταπολέμηση του spam. Για τον ίδιο σκοπό έχει συγκροτήσει ειδική ομάδα και ο Οργανισμός Οικονομικής Ανάπτυξης και Συνεργασίας (ΟΟΣΑ), για την οποία βλ. <http://www.oecd-antispam.org/>.

² Διεθνώς γνωστή ως «spam». Για την αναλυτική παρουσίαση του ισχύοντος νομικού καθεστώτος, των υποχρεώσεων των υπεύθυνων επεξεργασίας και των δικαιωμάτων των καταναλωτών, βλ. οδηγία ΑΠΔΠΧ 2/2011, www.dpa.gr.

³ Έγγραφης ή ηλεκτρονικής.

⁴ Ανεξάρτητα από το αν αυτός είναι φυσικό ή νομικό πρόσωπο.

⁵ Π.χ. μέσω του διαδικτυακού του τόπου ή μέσω αποστολής ενός μηνύματος ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.

⁶ Πρόκειται για το λεγόμενο «σύστημα opt-out». Χωρίς, ωστόσο, η εξασφάλιση αυτής της δυνατότητας να υποκαθιστά την προαναφερθείσα υποχρέωση λήψης συγκατάθεσης, καθώς πρέπει να συντρέχουν και οι δύο κατά τρόπο σωρευτικό. Βλ. σχετικά ΑΠΔΠΧ 83/2009, www.dpa.gr=Τρ. Νομ. Πληροφ. ΔΣΑ.

⁷ Βλ. σχετικά οδηγία ΑΠΔΠΧ 2/2011, www.dpa.gr και ΑΠΔΠΧ 83/2009, www.dpa.gr=Τρ. Νομ. Πληροφ. ΔΣΑ.

⁸ Παρόλα αυτά, οι σχετικές πρωτοβουλίες της Αρχής θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν από φτωχές έως ανύπαρκτες, ενδεχομένως και λόγω έλλειψης μεγάλου αριθμού σχετικών καταγγελιών, οφειλόμενης στην άγνοια μεγάλου μέρους καταναλωτών αναφορικά με τα δικαιώματά τους. Βλ., ωστόσο, ΑΠΔΠΧ 83/2009, www.dpa.gr=Τρ. Νομ. Πληροφ. ΔΣΑ.

Ο νέος νόμος περί διατήρησης δεδομένων (Ν. 3917/2011)

Την 21.02.2011 ψηφίστηκε ο νέος νόμος για τη διατήρηση δεδομένων (Ν. 3917/2011- «Διατήρηση δεδομένων που παράγονται ή υποβάλλονται σε επεξεργασία σε συνάρτηση με την παροχή διαθέσιμων στο κοινό υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή δημόσιων δικτύων επικοινωνιών, χρήση συστημάτων επιτήρησης με τη λήψη ή καταγραφή ήχου ή εικόνας σε δημόσιους χώρους και συναφείς διατάξεις»), ο οποίος ενσωμάτωσε στο εσωτερικό δίκαιο την Οδηγία 2006/24 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, συμπληρώνοντας και τροποποιώντας τον προϊσχύοντα Ν.3471/2006.

Με βάση τις προϊσχύουσες διατάξεις, τα δεδομένα της επικοινωνίας των χρηστών υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, διατηρούνταν από τους παρόχους και μπορούσαν να τύχουν επεξεργασίας μόνο για το σκοπό της μετάδοσης και χρέωσης της επικοινωνίας, ενώ καταστρέφονταν με τη λήξη αυτής και μέχρι το τέλος της περιόδου εντός της οποίας μπορούσε νομίμως να αμφισβητηθεί ο λογαριασμός ή να επιδιωχθεί η πληρωμή του.

Με τις νέες ρυθμίσεις, ωστόσο, εισάγεται για πρώτη φορά η υποχρέωση διατήρησης δεδομένων συνδρομητών και εγγεγραμμένων χρηστών, στο πλαίσιο ηλεκτρονικών επικοινωνιών. Σύμφωνα με την Αιτιολογική Έκθεση του νόμου: «[...]η επεξεργασία από τις αρμόδιες αρχές μπορεί να αποτελέσει πολύτιμο εργαλείο στη μάχη κατά της τρομοκρατίας και της οργανωμένης εγκληματικότητας. Κατόπιν αυτού, με την εν λόγω Οδηγία η προαναφερθείσα ευχέρεια των κρατών-μελών να επιβάλλουν στους παρόχους την υποχρέωση προληπτικής διατήρησης ορισμένων δεδομένων της επικοινωνίας, έχει μετατραπεί σε υποχρέωση των κρατών-μελών [...]».

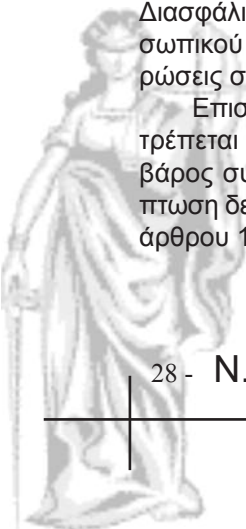
Στο πρώτο άρθρο του νέου νόμου, ορίζεται ρητά ότι οι διατάξεις του εφαρμόζονται σε δεδομένα κίνησης και θέσης φυσικών και νομικών προσώπων και στα δεδομένα που απαιτούνται για την αναγνώριση της ταυτότητας των συνδρομητών, ενώ τονίζεται ότι δεν έχουν εφαρμογή στο περιεχόμενο των ηλεκτρονικών επικοινωνιών (μηνυμάτων κινητών τηλεφώνων, ηλεκτρονικών ταχυδρομείων, περιεχόμενο τηλεφωνικών συνδιαλέξεων, κλπ.). Άλλωστε, στο άρθρο 3 παρ. 3, ρητά ορίζεται ότι απαγορεύεται η διατήρηση δεδομένων που αποκαλύπτουν το περιεχόμενο των επικοινωνιών.

Ως δεδομένα, τα οποία υπόκεινται στην υποχρεωτική διατήρηση εκ μέρους των παρόχων ορίζονται, στο άρθρο 5, τα αναγκαία για την ανίχνευση και τον προσδιορισμό της πηγής της επικοινωνίας (τηλεφωνικός αριθμός του καλούντος, IP διεύθυνση), τα αναγκαία δεδομένα για τον προσδιορισμό του προορισμού της επικοινωνίας (καλούμενος αριθμός, ονοματεπώνυμο παραλήπτη επικοινωνίας, κλπ.), τα αναγκαία δεδομένα για τον προσδιορισμό της ημερομηνίας, ώρας και διάρκειας επικοινωνίας (ημερομηνία και ώρα έναρξης και λήξης της επικοινωνίας, ημερομηνία και ώρα σύνδεσης και αποσύνδεσης στο διαδίκτυο, κλπ.), τα αναγκαία δεδομένα για τον προσδιορισμό του είδους της επικοινωνίας (χρησιμοποιηθείσα τηλεφωνική/διαδικτυακή υπηρεσία), τα αναγκαία δεδομένα για τον προσδιορισμό του εξοπλισμού επικοινωνίας των χρηστών ή του φερομένου ως εξοπλισμού επικοινωνίας τους και, τέλος, τα αναγκαία δεδομένα για τον προσδιορισμό της θέσης του εξοπλισμού κινητής επικοινωνίας (κωδικός ταυτότητας κυψέλης). Τα παραπάνω δεδομένα, αποθηκεύονται σε φυσικά μέσα, εντός των ορίων της Ελληνικής Επικρατείας και διατηρούνται επί δώδεκα (12) μήνες από την ημερομηνία που έλαβε χώρα η επικοινωνία. Μετά δε την παρέλευση του παραπάνω χρονικού διαστήματος, καταστρέφονται με αυτοματοποιημένη διαδικασία από τον πάροχο (άρθρο 6). Επισημαίνεται ότι ο πάροχος υποχρεούται να διατηρεί τα δεδομένα κατά τρόπο που να του επιτρέπει να τα επεξεργάζεται ηλεκτρονικά και να τα διαβιβάζει το αργότερο μέσα σε πέντε εργάσιμες ημέρες από τυχόν γνωστοποίηση διάταξης για πρόσβαση στα δεδομένα από την αρμόδια αρχή (άρθρο 8 παρ. 1).

Ως αρμόδιες εποπτικές αρχές για την τήρηση των προβλεπόμενων στο νόμο, ορίζονται η Αρχή Διασφάλισης του Απορρήτου των Επικοινωνιών (Α.Δ.Α.Ε.) και η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (Α.Π.Δ.Π.Χ.), ενώ επίσης προβλέπονται βαρύτερες ποινικές και διοικητικές κυρώσεις σε περίπτωση παραβίασης των τασσομένων υποχρεώσεων.

Επισημαίνεται ότι η επεξεργασία των πληροφοριών που προκύπτουν από τα δεδομένα αυτά επιτρέπεται μόνον εφόσον διαταχθεί η διενέργεια της ανακριτικής πράξης της άρσης του απορρήτου σε βάρος συγκεκριμένου προσώπου για την τέλεση συγκεκριμένου εγκλήματος, ενώ σε καμία περίπτωση δεν επιτρέπεται προληπτική επεξεργασία των διατηρουμένων δεδομένων, ενόψει πάντοτε του άρθρου 19 του Συντάγματος και τηρουμένης της αρχής της αναλογικότητας.

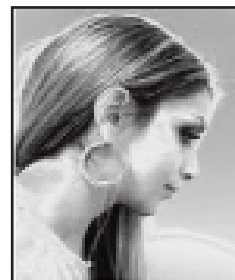
Πετρά Ι. Αικατερίνη
Δικηγόρος

Α.Ε.Δ. 7/2011

ΤΟΚΟΓΟΝΙΑ ΣΥΝΕΠΑΓΕΤΑΙ ΚΑΙ Η ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ ΑΠΟ ΤΗΣ ΕΠΙΔΟΣΕΩΣ ΤΗΣ

Καταλυτική αναμένεται η επιρροή της πρόσφατης απόφασης του Ανωτάτου Ειδικού Δικαστηρίου 7/2011 στη διαμόρφωση της σύγχρονης νομολογίας στο ιδιαίτερος σοβαρό νομικό ζήτημα των τόκων υπερημερίας για απαιτήσεις σε βάρος του Δημοσίου. Με την ΑΕΔ 7/2011, σύμφωνα με τις επιταγές του άρθρου 100 παρ.1 του Συντάγματος και 6 περ. ε' του Ν. 345/1976, ήρθη η αμφισβήτηση ως προς την έννοια διάταξης τυπικού νόμου και συγκεκριμένα του άρθρου 21 του Κώδικα Νόμων περί δικών του Δημοσίου (Β.Δ. της 26.6/10.7.1944), η οποία είχε ανακύψει από την έκδοση αντίθετων αποφάσεων από τις Ολομέλειες ΑΠ και ΣΤΕ (ΟΛΑΠ 10/2008 - ΟΛΣΤΕ 833/2010). Σημειώνεται ότι το παρόμοιο ζήτημα της τοκοδοσίας επί οφειλών Ν.Π.Δ.Δ. (άρθρο 7 παρ. 2 ΝΔ 496/1974) είχε παραπεμφθεί και παλαιότερα στο ΑΕΔ (βλ. ΣΤΕ 2897/1995, ΕλλΔνη 1997, 1178, ΣΤΕ 2537/1997, ΕΔΚΑ 1998, 237 – ΟΛΑΠ 6/1997, ΕλλΔνη 1997, 1035, ήδη ΟΛΑΠ 7/2000, ΝοΒ 2000, 1241), το οποίο ωστόσο κήρυξε απαράδεκτη την παραπομπή, επειδή έκρινε ότι δεν υφίσταται αντίθεση αποφάσεων των δύο ανώτατων Δικαστηρίων, διότι αυτές ερμήνευσαν μεν την ίδια διάταξη τυπικού νόμου σε σχέση όμως με διάφορο κάθε φορά ένδικο βοήθημα (αγωγή, προσφυγή), προβλεπόμενο από διάφορη δικονομία.

Επανερχόμενοι στο αρχικό μας θέμα, το μεν ΣΤΕ, κρίνοντας επί αιτήσεως αναιρέσεως του Ελληνικού Δημοσίου κατά της υπ' αριθμ. 53/2008 απόφασης του Διοικητικού Εφετείου Πειραιά, απεφάνθη ότι το Δημόσιο ήταν υποχρεωμένο να καταβάλει στον αναιρεσίβλητο τόκους από την επίδοση της αγωγής που είχε ασκήσει αυτός, της οποίας το αρχικά καταψηφιστικό αίτημα περιορίσθηκε σε αναγνωριστικό, ερμηνεύοντας τη διάταξη του άρθρου 21 του Β.Δ. της 26.6/10.7.1944, επισημαίνοντας ότι, «εφόσον ο νόμος δεν διακρίνει, δεν συνδέει δηλαδή την έννομη συνέπεια της τοκογονίας λόγω επιδικίας προς το καταψηφιστικό αίτημα της αγωγής, αλλά μόνο προς τη γένεση της επιδικίας, δεν συντρέχει λόγος διαφοροποίησης ως προς το ζήτημα τούτο της καταψηφιστικής προς την αναγνωριστική αγωγή, με εντεύθεν συνέπεια, σε περίπτωση περιορισμού του αρχικά καταψηφιστικού αιτήματος σε αναγνωριστικό, να οφείλονται τόκοι από την επίδοση της αγωγής». Αντίθετα, ο ΑΠ είχε κρίνει ότι, «επί χρηματικής οφειλής του Δημοσίου, μοναδικό γενεσιουργό λόγο της υποχρέωσης αυτού προς πληρωμή τόκων υπερημερίας, αποτελεί η επίδοση αντιγράφου αγωγής, ως "αγωγής" νοουμένης στην περίπτωση αυτή μόνον της καταψηφιστικής αγωγής και συνεπώς σε περίπτωση επίδοσης καταψηφιστικής αγωγής της οποίας το αίτημα περιορίσθηκε εν συνεχεία σε απλώς αναγνωριστικό δεν αρκεί για να γεννηθεί η υποχρέωση του Δημοσίου προς τοκοδοσία».

Η θέση που επικράτησε στο ΑΕΔ έταμε το ζήτημα υιοθετώντας το σκεπτικό του ΣΤΕ (με μειοψηφία πάντως 6 μελών). Ειδικότερα, το ΑΕΔ απεφάνθη ότι ως προς την έναρξη της τοκογονίας αρκεί η γένεση της επιδικίας, από την οποία αρχίζει η αμφισβήτηση ως προς την ύπαρξη της απαίτησης για χρηματική παροχή με την άσκηση της αγωγής και η επίδοση της αγωγής προς το Ελληνικό Δημόσιο από την οποία λαμβάνει αυτό γνώση της αμφισβήτησης. Εφόσον όμως ο νόμος (η προαναφερθείσα διάταξη του άρθρου 21 του κ.δ. της 26.6./10.7.1994), δεν διακρίνει, δεν συνδέει δηλαδή την έννομη συνέπεια της τοκογονίας λόγω επιδικίας προς το καταψηφιστικό αίτημα της αγωγής αλλά μόνον προς την γένεση της επιδικίας, δεν συντρέχει λόγος διαφοροποίησης ως προς το ζήτημα τούτο της καταψηφιστικής προς την αναγνωριστική αγωγή (ως τέτοιας νοουμένης και της αγωγής της οποίας το αρχικά καταψηφιστικό αίτημα περιορίσθηκε σε αναγνωριστικό), δεδομένου ότι η τελευταία δεν έχει επικουρικό χαρακτήρα έναντι της πρώτης, τέμνει δε και αυτή τη διαφορά ως προς την ύπαρξη της απαίτησης με δύναμη δεδικασμένου. Εξάλλου, αναγνωριστική καθίσταται και η αγωγή της οποίας το αρχικό καταψηφιστικό αίτημα περιορίζεται σε αναγνωριστικό. Έννομη εντεύθεν συνέπεια των ανωτέρω είναι ότι στην περίπτωση περιορισμού του αρχικά καταψηφιστικού αιτήματος σε αναγνωριστικό, οφείλονται τόκοι.

Βασιλική Δουκακάρου
Δικηγόρος

Ν.Ε.Α.Ν.Δ.Α. - 29

70 χρόνια από τη Μάχη της Κρήτης

Το παρόν άρθρο γράφεται με αφορμή την εβδομηκοστή επέτειο από τη Μάχη της Κρήτης, «...του αναμφιβόλως σκληρότερου αγώνα του πολέμου...», σύμφωνα με το ανακοινωθέν του βρετανικού Υπουργείου Πολέμου μετά τη λήξη του 12ήμερου αγώνα Κρητών αγωνιστών και συμμάχων κατά του Γ' Ράιχ.

Η Μάχη της Κρήτης (έχουσα την κωδική ονομασία «Επιχείρηση Ερμής – Operation Merkur zur Eroberung der Insel Kreta»), απετέλεσε την τελευταία ηρωική πράξη αντίστασης κατά του Γ' Ράιχ από τον ελληνικό λαό και τους συμμάχους, επί ελληνικού εδάφους.

Η Κρήτη, γεωστρατηγικά, είχε κεντρίσει το ενδιαφέρον τόσο του Τσώρτσιλ όσο και του Χίτλερ, που θεωρούσαν το νησί (ο δε Χίτλερ μαζί με το ορμητήριο της Σικελίας) ως τη βάση που παρείχε σημαντικότερες δυνατότητες για τις επιχειρήσεις τους στην Αφρική και τη Μέση Ανατολή.

Η αποφασιστικότητα του Χίτλερ να καταλάβει την Κρήτη αποδεικνύεται από το γεγονός ότι η Μάχη της Κρήτης συνιστά την «...πρώτη σε ολόκληρη την πολεμική ιστορία, επιχείρηση κατάληψης ενός νησιού αποκλειστικά από δυνάμεις αλεξιπτωτιστών (για την οποία συγκροτήθηκε ειδική Ομάδα Δυνάμεων Ξηράς και Αέρος, που περιελάμβανε 750 αεροπλάνα, 300 βομβαρδιστικά, 150 καθέτου εφορμήσεως και 300 μαχητικά, την 7η αεροκίνητη μεραρχία και την 5η ορεινή μεραρχία με σύνολο περί τους 25.000 άνδρες)...».

Το ξημέρωμα της 20ης Μαΐου 1941 σήμανε την έναρξη της επίθεσης της περίφημης Luftwaffe, με τους αλεξιπτωτιστές να πέφτουν κατά κύματα στις περιοχές γύρω και εντός των Χανίων και του αεροδρομίου του Μάλεμε, του Ρεθύμνου και του Ηρακλείου. Ωστόσο η 14η Μαΐου 1941 ήταν η ημερομηνία της ουσιαστικής έναρξης της Μάχης της Κρήτης, καθώς είχε συντελεστεί σφοδρός βομβαρδισμός στόχων στρατιωτικού ενδιαφέροντος, όπως τα αεροδρόμια του Μάλεμε, του Ρεθύμνου και του Ηρακλείου, τα λιμάνια της Σούδας και του Ηρακλείου, προκειμένου να επιτευχθεί η απομόνωση του νησιού από θαλάσσης.

Αξιζει στο σημείο αυτό να παραθέσουμε τις προσωπικές μαρτυρίες δύο εκ των ηγετών των Κρητών αγωνιστών στη μάχη κατά του Γ' Ράιχ:

(Σέλινο Χανίων) «...Μια φορά, βλέπομε τα αεροπλάνα. Βάνουν από κείδε, βάνουν από' δώ, βάνουν από κείδε, απού τοι χαλέπτες, από ανατολικά-δυτικά και από δυτικά ανατολικά. Λέγαν οι γυναίκες: Γιάε αεροπλάνα! Να φύγομε, γιατί πέφτουν αλεξιπτωτιστές...».

(Ηράκλειο) «...Τά' εικοσιμιά του Μάη έπεσαν οι γι-αλεξιπτωτιστές...Και γροικώ και κάνω' τσέ και θωρώ απού τη Ντία και ήρχοντανε μια ομάδα αρεόπλανα. Κι ως ήφτανα στον πόδα τση καμάρας, κάνω' τσε... και θωρώ ένα κι ανεκαμπάνιζε και πέφτει στο πλευρό ένα Γερμανός. Και κάνω ετσέ "τσάκ"...και παίρνει-τον-ε και τυχαίνει και σκοτώνω-τον-ε...». Η παρούσα μαρτυρία περιγράφει ακριβώς τη μοίρα των Γερμανών αλεξιπτωτιστών, οι οποίοι κατά την ανάπτυξη των σχηματισμών τους, αποτελούσαν εύκολους στόχους για τους Κρήτες και τους συμμάχους, με αποτέλεσμα το μεγάλο αριθμό απωλειών τους,

Στο γενικό πλαίσιο των δυσκολιών που έθεταν οι υπέρτερες, αριθμητικά και σε επίπεδο στρατιωτικού εξοπλισμού, δυνάμεις του Γ' Ράιχ, υπήρξαν πολλές επιμέρους μάχες (όπως στο αεροδρόμιο του Μάλεμε, για τη διατήρηση αλλά και την ανακατάληψή του, και στο Καστέλι), που έδειξαν το μέτρο του ηρωισμού και της αυτοθυσίας των Κρητών, οι οποίοι πεινιχρά εξοπλισμένοι (με τουφέκια, μαχαίρια μέχρι δρεπάνια και πέτρες), κατάφεραν αφενός να εξαναγκάσουν τις γερμανικές δυνάμεις εισβολής να πληρώσουν βαρύ φόρο αίματος αλλά και να καθυστερήσουν και την εισβολή των Γερμανών στη Σοβιετική Ένωση αλλά και τη βοήθεια και τον ανεφοδιασμό που σκόπευε ο Χίτλερ να στείλει στον Ρόμμελ και στα στρατεύματα του Afrika Korps.

Η μάχη της Κρήτης έλαβε τέλος μετά από αγώνα δώδεκα ημερών, με επικράτηση των γερμανικών δυνάμεων, παρά τη γενναιότητα με την οποία πολέμησαν οι εκεί συμμαχικές και ελληνικές δυνάμεις και την ηρωική αντίσταση του κρητικού λαού, του οποίου το θάρρος, η τόλμη και το πνεύμα αυτοθυσίας υπήρξαν ανυπέρβλητα και προκάλεσαν τον θαυμασμό τόσο των Ελλήνων, όσο και όλων των Συμμάχων.

Αντί επιλόγου παραθέτουμε απόσπασμα από τα απομνημονεύματα του επικεφαλής της γερ-

μανικής επιθέσεως στην Κρήτη, στρατηγού Στούντεντ: «...όσοι επολέμησαν εις την Κρήτην το 1941 πρέπει να είναι υπερήφανοι: Τόσο οι επιτιθέμενοι όσο και οι αμυνόμενοι. Δι' εμέ όμως...το όνομα της νήσου είναι συνδεδεμένον με πικράς αναμνήσεις... Το αποτέλεσμα ήταν...να εκλείψουν πλέον οι γερμανικοί σχηματισμοί αλεξιπτωτιστών, τους οποίους είχαν δημιουργήσει εγώ ο ίδιος...».

Γεώργιος Ν. Σταυρίδης
Δικηγόρος, ΜΔΕ Ιδιωτικού Διεθνούς Δικαίου
LLM Universität Münster

«Ελλήνων ανάγνωσμα»

Οι Αθηναίοι συγκεντρώνονται μαζικά στην πλατεία Συντάγματος. Στην ίδια ευθεία διεξήχθη αθόρυβα εφέτος η καθιερωμένη έκθεση βιβλίου του Συλλόγου Ελλήνων Εκδοτών στο Ζάππειο, λίγες μέρες μετά τη διεθνή έκθεση βιβλίου Θεσσαλονίκης. Κατά παράδοξο τρόπο η χρονική-χωροταξική αυτή σχέση αποδίδει αναλογικά και τη σχέση του Έλληνα με το βιβλίο και την ανάγνωση: άλλο η καθημερινότητα μας και άλλο το βιβλίο. Πρόσφατη έρευνα που διεξήχθη υπό την αιγίδα του Εθνικού Κέντρου Βιβλίου κατέγραψε τις αναγνωστικές συνήθειες των Ελλήνων. Τα αποτελέσματα της υπήρξαν διφορούμενα, αλλά περιέργως κατατοπιστικά.

Οι αριθμοί:

ΠΟΣΟ;

Από 1-9 βιβλία διάβασε τον προηγούμενο χρόνο το 34,2% του πληθυσμού (δείγμα 1.500 ερωτηθέντων), ποσοστό που αντιστοιχεί σε περίπου 3.380.000 αναγνώστες στο σύνολο του πληθυσμού, έναντι 25,4% το 2004 και 29,3% το 1999. Ενθαρρυντικός παραμένει ο πυρήνας των συστηματικών αναγνωστών με το 8,1% των ερωτηθέντων (περίπου 780.000 αναγνώστες) να έχει διαβάσει περισσότερα από 10 βιβλία. Το 40,7%(έναντι 43,4% το 2004) δε των ερωτηθέντων δήλωσε πως δεν διάβασε κανένα βιβλίο. Στο σύνολο του πληθυσμού αυτό σημαίνει πως περίπου ένας στους δύο Έλληνες δεν διάβασε κανένα βιβλίο.

ΠΟΙΟΙ;

Οι γυναίκες αναδείχθηκαν πιο αφοσιωμένες αναγνώστριες από τους άντρες, με το 9,4% αυτών να έχει διαβάσει περισσότερα από 10 βιβλία την προηγούμενη χρονιά και το 40,2% από 1-9 βιβλία (έναντι 28% των ανδρών). Ασθενέστεροι αναγνώστες είναι οι νέοι από 15-24 και 25-35 και οι άνω των 55, ενώ τα ποσοστά αναγνωσιμότητας αυξάνουν για τις ηλικίες από 35-45.

ΤΙ;

Η ελληνική λογοτεχνία (73%) έρχεται πρώτη στις προτιμήσεις του αναγνωστικού κοινού, με την ξένη λογοτεχνία (61%) να ακολουθεί. Πρώτο κατά σειρά και σε ποσοστό 79% το μυθιστόρημα, μετά το δοκίμιο και η ποίηση - και λίγο πιο κάτω η ιστορία (29%), η ψυχολογία (22%) και τα βιβλία θρησκευτικού περιεχομένου (17%). Οι γυναίκες προτιμούν τα βιβλία λογοτεχνίας, ψυχολογίας και θρησκείας, ενώ σε όλες τις άλλες θεματικές κατηγορίες (όπως π.χ., η ιστορία, η φιλοσοφία, τα ταξίδια, οι κοινωνικές επιστήμες, οι αρχαίοι συγγραφείς, το πολιτικό βιβλίο, ο αποκρυφισμός, οι τέχνες, οι θετικές επιστήμες), οι άντρες υπερτερούν.

Στην επιλογή του αναγνώσματος οδηγούμαστε μέσω της ιδιωτικής ενημέρωσης και κυρίως της προτροπής από τους οικείους (φίλοι και συγγενείς). Ακολουθούν οι επισκέψεις σε βιβλιοπωλεία, η ενημέρωση από τα Μ.Μ.Ε και τέλος η λογοτεχνική κριτική απέναντι στην οποία παραμένουμε δύσπιστοι λόγω του επιστημονίζοντος χαρακτήρα της που κατά κύριο λόγο ξενίζει.

ΓΙΑΤΙ;

Σύμφωνα με την έρευνα, κυριότερη αιτία της αναγνωστικής αποχής είναι η έλλειψη χρόνου. Το εκπαιδευτικό επίπεδο, η αστικότητα, η γλωσσομάθεια, το φύλο, η διαμονή σε χώρες του εξω-

τερικού έρχονται να συνδιαμορφώσουν το τοπίο. Ενδιαφέρον είναι επίσης ότι οι συστηματικοί αναγνώστες βιβλίων είναι οι πλέον δραστήριοι με μεγαλύτερη πολιτιστική συμμετοχή από τον μέσο όρο, σε σχέση με όλες τις δραστηριότητες (ανάγνωση εφημερίδων και περιοδικών, ακρόαση ραδιοφώνου, παρακολούθηση κινηματογράφου, θεάτρου, συναυλιών, εικαστικών εκθέσεων, επισκέψεις σε αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία, κλπ., χρήση ίντερνετ και νέων τεχνολογιών), ακόμα και ως προς τις εξόδους στα μαγαζιά, σε εστιατόρια, καφέ, μπαρ, και ως προς την άθληση σε γυμναστήρια.

Οι λέξεις πίσω από τους αριθμούς:

Θεμελιακή για την κατανόηση των αριθμητικών ενδείξεων που προηγήθηκαν είναι η έννοια του αναγνώσματος στη συνείδηση του Έλληνα. Πρόκειται για ένα ευρύτατο πεδίο ορισμού που περιλαμβάνει από επαγγελματικούς οδηγούς, βιβλία μαγειρικής, εκλαϊκευμένης φιλοσοφίας, ψυχολογίας και επιστήμης μέχρι εγχειρίδια ιατρικής, σωματικής και ψυχικής ευεξίας. Τα νούμερα απευθείας φαντάζουν πλασματικά καθώς πλάι στα βραβευμένα με Νομπελ στέκουν αδιάκριτα τα βιβλία-χορηγίες περιοδικών και καναλιών.

Στο ερώτημα «ποιοι συγγραφείς σας άσκησαν την πιο ουσιαστική επιρροή;» τα πρωτεία έχουν οι Ν. Καζαντζάκης, Φ. Ντοστογιέφσκι, Πάολο Κοέλο, Λένα Μαντά, Α. Παπαδιαμάντης, Κ. Καβάφης. Η παραδοχή πως το έργο τέχνης που απελευθερώνεται από τη μήτρα του δεν φέρει καμία ετικέτα είναι αδιαμφισβήτητη. Από την άλλη η ενεργοποίηση κοινών μηχανισμών συγκίνησης στην πρόσληψη των έργων των παραπάνω μάλλον καταδεικνύει μια γενικότερη σύγχυση ως προς το τι διαβάζουμε, τι θα θέλαμε να διαβάζουμε και τι θέλουμε οι άλλοι να νομίζουμε ότι διαβάζουμε. Τα πολύπλευρα αναγνώσματα-αν και εφόσον αυτά ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα- μάλλον ελλοχεύουν κινδύνους παρά διευρύνουν το πνεύμα.

Σύμφωνα με την έρευνα, για πρώτη φορά στην ελληνική πραγματικότητα το βιβλίο αποκτά μεγαλύτερο χώρο εμπιστοσύνης από τις εφημερίδες και τα περιοδικά. Η σύνδεση εδώ δεν είναι ανώδυνη. Τα βιβλία αντικαθιστούν δύο κατεξοχήν χρηστικά εργαλεία με πληθώρα πληροφοριών και αναλώσιμη τύχη. Χαρακτηριστική είναι άλλωστε και η λογική περιπτέρου που διέπει τη σύγχρονη αγορά του βιβλίου. Ο Έλληνας προτιμά τις αλυσίδες βιβλιοπωλείων και το ίντερνετ για τις αγορές του, ενώ προθήκες έχουν τοποθετηθεί ακόμη και σε πολυκαταστήματα και σουπερμάρκετ. Η αναζήτηση της ευκολίας στην επιλογή του βιβλίου ενδεχομένως συνδέεται με ευκολία στην ανάγνωση και εν τέλει με δυσκολία στην κριτική σκέψη.

Οι κυριότερες αιτίες εκδήλωσης της περιορισμένης αναγνωστικής διάθεσης είναι η έλλειψη χρόνου, οι πολλές ώρες εργασίας, η καθημερινή σωματική και ψυχική καταπόνηση, οι σύγχρονοι ρυθμοί ζωής, οι επιμέρους ασχολίες και το ενδιαφέρον για τις νέες τεχνολογίες. Την ίδια στιγμή ο Έλληνας παρακολουθεί κατά μέσο όρο 3,5 ώρες τηλεόραση την ημέρα.

Ο κρατικός προϋπολογισμός για τον εξοπλισμό των δημόσιων βιβλιοθηκών δεν υπερέβη το 2010 το 0,06%. Οι επιδοτήσεις των εργαζομένων για κατανάλωση βιβλίων έχουν ψαλιδιστεί στο 0,18%. Το μεγαλύτερο ποσοστό των κρατικών δαπανών προορίζεται για τα σχολικά και τα πανεπιστημιακά συγγράμματα.

Κάνοντας μια γρήγορη αποτίμηση, ο Έλληνας μάλλον εξακολουθεί να συνδέει το βιβλίο με κοινωνικές φόρμουλες. Διαβάζω για να μπω και να βγω από το πανεπιστήμιο, να επιμορφωθώ στη δουλειά μου, να διώξω το άγχος, να διασκεδάσω. Το Κράτος και ο πνευματικός κόσμος επιβεβαιώνουν ηχηρά την απουσία τους. Οι πολιτιστικές προσπάθειες των αρμόδιων φορέων όσο ευφάνταστες και καλοπροαίρετες κι αν είναι σκαλώνουν στο φειδωλό κρατικό μηχανισμό. Το σίγουρο είναι πως όσο κρατεί αυτή η μηχανιστική θεώρηση για το βιβλίο η φαντασία θα υποχωρεί σε βάρος της δημιουργίας και της αναγνωστικής απόλαυσης.

Αιμιλία Παπαδοπούλου
Ασκούμενη Δικηγόρος Αθηνών

www.eanda.gr